Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 63 (6773)
МАРТЫН
15
ПОНЕДЕЛЬНИК
1954 он

Сэн 20 мүнгэн.

Үсэгэлдэр советскэ арад гүрэнэйнгөө засагай дээдэ орган—СССР-эй Верховно Советтэ һунгаһан һунгалтада тон ехэ политическэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандиладуудта голосуудаа баяртайгаар үгэбэ.

Һунгалта хадаа Коммунистическэ партиие, Советскэ правительствые тойроод советскэ арадай нигтаар жагсаад байһаниие эли тодоор харуулба.

Партиин, Правительствын ба арадай агууехэ нэгэдэл

Советскэ арадай морально-политическэ эбдэршэгүй нэгэдэл

...най агууехэ социалистическэ ...ороной бүхы гражданинуд, ...тоодо манайшье республикын ...шад үсэгэлдэр гүрэнэйнгөө ...тай дээдэ органдо — СССР-эй ...ловно Советтэ депутадуудые ...ба.

...ветскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно ...тэ һунгаһан һунгалта бүгэдэ...ай үнэхөөр һайндэр болон үнө... Энэ һунгалта гээшэ Коммуни...ческэ партиин, Советскэ правительствын сэсэн мэргэн политика...манай ороной ажалшадай за...хиараагүй халуунаар дэмжэдэг ...ые, советскэ социалистическэ ...ократиин һүр хүсэтэ илалтые ...лэн харуулба.

...оммунистнууд ба партийнабэшэ ...үүдэй блогой кандидадуу...түлөө һунгагшад голосоо ...лдөө, нэн түрүүн Коммунисти...ко партиин, Советскэ правитель...ай политикын түлөө, орон дото... коммунизм байгуулха хэрэгтээ ...ө амжалтануудые туйлахын тү... зол жаргалта ажабайдалай ...өө, бүхы дэлхэй дээрэ эб най...далые сахин хамгаалахын тү... голосовалһан байна.

...ухаршэбэрэй аймагай һунгуу...ин Хонхолойн № 198 участогта ...бүлэ айлһаа 17 һунгагшад ерэ... Тэдэнэй хүгшэн эхэ 107 наһатай ...рын Игнатьевна Архипова һун...шингаа бюллетеньнүүдые урна ...табиха зуураа, иигэжэ мэдүүлбэ: — Имагтал Советскэ засагай ...манай бүлэ зол жаргал үзөө. ...мунистическэ партиин, Совет...правительствын хизааргүй ехэ ...рал оролдолгын ашаар үхи ...эдни бултадаа эрдэм һургуу...ай боложо, золтой ажалаа хэ... баяр жаргал үзэжэ һуунад. ...түрэл Коммунистическэ пар...гаа, Советскэ засагай түлөө ...ссоо үгэнэб.

— Колхозно таряашадта зол ...ргал олгуулһан Коммунистическэ ...тиингаа, тэрэнэй сэсэн ойун до...дын ба гадаадын политикын тү... голосоо үгэнэб, — гэжэ Иволгин аймагай «Коминтерн» колхозой ...ту хонишон Дугар Жамбалов ...ааха зуураа мэдүүлбэ.

...ССР-эй Верховно Советтэ һун...ан һунгуулиин Сосново-Озёрско ...101 участогта түрүүлэн һунга... һунгагшадай дунда Эхэ-Герой ...лиса Баглаевна Егорова байл...

— Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө голосоо үгэхэдөө, ...тэжэ Василиса Баглаевна хэлэ... — ухи хүүгэдэйнгээ зол жаргалтүлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө голосовалнаб.

Манай ороной засагай дээдэ орган...до һунгаһан һунгалта хаа хаа...гүй, манай республикын бүхы го...дуудта болон аймагуудта тон эм...хэйгээр, ажалшадай туйлай ехэ ...итическэ дэбжэлтын оршон бай...даа боложо үнгэрбэ. Республи...манай городуудтахи болон аймаг...дтахи һунгуулиин зарим участо...гай бүхы һунгагшад үдэрэй 10—... часта бултадаа голосовалжа ...ргэһэн байба. Энэ хадаа һунгаг...шадай туйлай ехэ эдэбхи хэшээлые ...ннаа гэршэлэн харуулна. Парти, ...правительствын дотоодын ба гадаа...ин сэсэн мэргэн политикые, тэдэ...ий үндэр дээдэ этигэл найдаба...ие коммунистнууд ба партийна...шэ хүнүүдэй блогой кандидадуд хэлбэришэгүйгөөр бэ...ргэхэнь лабтай гэжэ һунгагшад ...ын зүрхэнһөө этигэнэ.

— СССР-эй Верховно Советэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн нүхэд Митин, Курочкин, Ягодин гэгшэд манай этигэл найдабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр сохом бэелүүлхэ байха, — гэжэ һунгуулиин урна руу бюллетеньнүүдээ табихадаа Улан-Удын мяха-консервын комбинадай түрүү худэлмэришэн нүхэр Кочан мэдүүлбэ.

Манай республикын худэлмэришэд, колхозно таряашад ба интеллигенци — бүхы һунгагшад нэгэн адли һанал бодолтойгоор һунгуулиин урнада ерэнэ. Орон дотороо коммунизм байгуулха хэрэгтэ амжалтаһаа амжалта тээшэ бата найдамтайгаар советскэ арадые хүтэлбэрилдэг түрэл Коммунистическэ партияа үнэн сэдьхэлһээ магтана, тэрэнэй политикада хэлбэришэгүйгөөр этигэнэ. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, демократиин ба социализмын эдэршэгүй бата түшэг тулгуури болоһон хүсэн түгэлдэр социалистическэ ороной гражданин байһандаа һунгагша бүхэн омогорхохо ёһоороо омогорхоно.

Манай ороной ажалшадай туйлаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ бүхы илалтануud Коммунистическэ партиин саг үргэлжын хүтэлбэри доро туйлагдаа. Советскэ хүнүүд гээшэ партиин политикые, тэрэнэй үрэа лозунгые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула хэзээдэшье ами наһаяа, хүсэ шадалаа огто гамнадаггүй.

Коммунистическэ парти болбол ойрын хоёр—гурбан жэлэй туршада орон дотороо худөө ажахые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхэ, советскэ хүнүүдэй ажана байдалые дам саашань һайжаруулха хэрэгые мүнөө үеын эгээл шухала зорилго мүн гэжэ тодорхойлоо. Партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленумэй, мүн ЦК-гэй һаяхан боложо үнгэрһэн Пленумэй табиһан энэ зорилгые бодотоор бэелүүлхын түлөө бүхы советскэ хүнүүд эрид шууд тэмсэжэ оробо. Худөө ажахые дам саашадань хүгжөөн дэбжээхэ, шэнэ ба боро газарнуудые үргэнөөр элдүүрилжэ, ороо̂о таряанай үйлэдбэрие эрид ехэ болгохо зорилгоор мүнөө түрүүшэн алхамуud хэгдэжэ байна. Манайшье республикын ажалшад энэ жэлдэ 100 мянган гектар шэнэ ба боро газарнуудые ашаглажа, хэдэн зуу мянган пүүд ороо̂о таряа Эхэ орондоо үлүү ехээр үгэхэ гэһэн тон хүндэтэй зорилго урдаа табинхай. Энэ зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ гэзэгшэ манай республикын ажалшадай патриотическа уялга мүн.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын баталан абаһан шинидхэбэри бүхэнниинь, хараалһан хэмжээ-ябуулга бүхэниинь арад зоной ажана байдалые улам саашадань һайжаруулха, орон дотороо коммунизм байгуулха хэрэгтэ, илалтаһаа илалта туйлаха ябадалда зорюулагдана.

Мүнөө манай орон дотор боложо үнгэрһэн һунгалта хадаа буржуазна худал хуурмаг демократиһаа советскэ социалистическэ демократиин холо булюу һайн байһые эли тодоор дахинаа харуулба.

СССР-эй Верховно Советтэ һунгаһан һунгалта болбол Коммунистическэ партиие, Советскэ правительствые тойрон нигтаар жагсаһан советскэ арадай эбдэршэгүй бата морально-политическэ нэгэдэлые, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой һүр хүсэтэ илалтые гэршэлэн харуулба.

Ажалшадай патриотическа дэбжэлтэ

ЦАКИР. (Телефоноор абтаба). Мартын 14-нэй үглөөгүүр бүри эрт байхада, Закаменай аймагай центр Цакир тосхоной ажалшад һунгуулиингаа участок руу хойно хойноһоон ерэжэ захалба. Үглөөнэй 6 час болоходо һунгуулиин участогта олон хүн сугларһан байгаа. Тон түрүүлжэ залуу һунгагша Анна Григорьевна Григорьева һунгуулиин бюллетеньнүүдые абаба.

— Залуушуул бидэндэ, манай ороной бүхы ажалшадта зол жаргалта ажабайдал олгоһон түрэл Коммунистическэ партиингаа, Советскэ правительствынгаа сэсэн мэргэн политикын түлөө, коммунизмын һаруул һайхан хэрэгэй түлөө голосоо үгэбэб,—гэжэ тэрэ һунгаад гарахадаа, баяртайгаар нүхэдүүдтээ хэлэбэ.

Тэрэнэй удаа ажалшад хойно хойноһоон орожо, арадай эрхим кандидадуud Евгений Григорьевич Курочкинай, Василий Родионович Филипповэй, Марк Борисович Митинэй түлөө голосуудаа омог баяртайгаар үгэбэ.

СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха һунгалта аймагай центртэ, мүн тэрэшэлэн колхозуудта патриотическа ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр үнгэрбэ.

Эхэ ороноороо омогорхонобди

Эхэ оронойнгоо эрхим хүбүүд, басагадайнгаа түлөө бултанһаа урид голосуудаа үгэхын тула Улан-Удэ городой № 1 һунгуулиин участогай һунгагшад эртэнһээ сугларба. Эндэ 200 гаран һунгагшад һунгалтын эхилээдүй байхада ерэед байгаа. Тэдэнэй дунда «Бурмонголстрой» трестын, хэлхеэ холбооной худэлмэрилэгшэд, гүрэнэй Бурят-Монголой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ педагогическа институдай студентнэр ба багшанар бии.

Үглөөнэй 6 час... № 1 һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр М. П. Хамаганов СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха һунгалтын үдэрөөр сугларагшадые амаршалжа, советскэ хүнүүдтэ үгтэһэн агууехэ эрхээ эдлэхые тэдэнние уриба.

— Мүнөөдэр бүхы советскэ арадтаяа хамта манай ороной эрдэмтэд гүрэнэйнгөө дээдэ органдо һунгажа байна, —гэжэ пединститудай математикын кафедрын доцент нүхэр Хайдуков хэлэбэ. — Парти, Правительство эрдэмтэдэй амжалтатайгаар худэлмэрилхэ бүхы условиг байгуулна. Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө голосовалхадаа бидэнэр, институдай багшанар, залуу кадрнуудые бэлэдхэхэ, хүмүүжүүлхэ хүндэтэ өөрынгөө үялгые бүри һайнаар дүүргэхэбди гэжэ хэлэхэ байнабди.

Эгээн түрүүшээр 67 наһатай һунгагша Яков Афанасьевич Арсеньев бюллетеньнүүдые абажа, урна руу табиһан байна. Тэрэ иигэжэ мэдүүлэв:

— Верховно Советтэ һунгаха һунгалтын үдэр советскэ хүнүүдэй зол жаргалтай ажабайдалай түлөө голосоо үгэнэб.

Тэрэшэлэн эгээн түрүүшээр коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадууд Ираида Александровна Панчукова, Марк Борисович Митин, Евгений Григорьевич Курочкинай түлөө үндэр наһатай һунгагшад Е. К. Бутуева, Т. С. Эггерт, хэлхеэ холбооной үнинэй худэлмэрилэгшэ Анна Васильевна Шишмарева, түрүүшынхеэ голосовалһан залуу һунгагшад Г. А. Шестакова, Л. Л. Старкова ба бусад голосуудаа үгэһэн байна.

Студентнүүдэй хамтыч байрын № 52 комнато соо байдаг студентнэр В. В. Голубева, А. Г. Изосимова, Н. А. Чернецкая, Л. А. Кузнецова, А. К. Сокольникова гэгшэд республикын эрхим багша Ираида Александровна Панчуковагай түлөө голосоо ехэ баяртайгаар үгөөбли гэжэ мэдүүлбэ. Ираида Александровнае бидэнэр һайн мэдэнэбди. Тэрэнэй худэлмэрилдэг һургуулида практика гарахадамнай манда ехэ туһаламжа үзүүлнэ, өөрынгөө дүй дүршэлдэ маниие һургана.

Үглөөнэй 8 часта түс участогай һунгагшадай хахадһаа олониинь голосовалһан байна.

Ехэ һайнаар түхеэрэгдэһэн хүүгэдэй таһаг, амаралтын таһагууд, буфедуud энэ үдэр худэлмэрилөө.

Элдэб янзын программатай табан коллективүүдэй концерт һунгагшадта харуулагдаба.

Худэлмэришэдэй һайндэр

Механизированнэ шэлэй заводой клуб. Эндэ ороод хайшаашье харахада, уранһайханаар шэмэглэгдэнхэй, элдэб картинануud, плакадууd үлгөөтэй харагдана. Үглөөгүүр бүри эртэ байхада тэндэ сугларһан хүн зоной сэдьхэл худэлгэн, Советскэ Союзай гимн һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ:

Сүлөөтэ республикануудай
холбоое
Мүнхэлэн батадхаал Агууехэ
Русь.
Мандаг лэ зоной зоригоор
тогтоогдоһон
Манай хүсэн түгэс Советскэ
Союз!

Голосованиин эхилхэһээ холо урид һунгуулиин эндэхи № 20 ба № 21 участогуудта 300 гаран худэлмэришэд, инженернүүд, техниггүүд болон албахаагшад сугларанхай байба. Уданшьегүй үглөөнэй 6 час болобо. Һунгуулиин Участково комиссинуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд А. Ф. Морин, И. Н. Корнаков гэгшэд бүгэдэарадай һайндэрээр дашарамдуулан һунгагшадые халуунаар амаршалба. Тиин тэдэнэр Советскэ Союзай Конституцяар үгтэһэн агууехэ эрхээ эдлэжэ, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй арадай блогой кандидадуудай түлөө голосуудаа үгэжэ эхилхыень һунгагшадые уриба.

Тон түрүүн бюллетеньнүүдые абаһан Анна Евдокимовна Подойницына баяртайгаар иигэжэ мэдүүлбэ:

—Гүрэнэй хууляар үгтэһэн нангин эрхээ эдлэжэ, СССР-эй Верховно Советтэ һунгажа байхадаа би Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түлөө, Эхэ оронойнгоо бүхы арадуудай жаргалта һайхан ажабайдалай түлөө голосоо үгэнэб.

Тэрэнэй һүүлээр заводой техническэ таһагай худэлмэрилэгшэ 18 наһа гүйсэһэн Алевтина Пантелеевна Мурзина бюллетеньнүүдээ урна руу табиха зуураа иигэжэ хэлэбэ: «Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадууд нүхэд М. Б. Митин, Е. Г. Курочкин ба И. А. Панчуковада өөрынгөө голосые баяртайгаар үгэнэб. Манай советскэ залуушуулда зол жаргалта ажабайдал олгоһон, тэдэнэй али бүхы талаараа ургаха үргэн ехэ зам нээһэн Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болготой!».

Энэ үелэ клуб дотор эмхидхэгдэһэн һунгуулиин нүгөө № 20 участогта 80 наһатай гэрэй эзэн эхэнэр Анастасия Александровна Ретюнская, 79 наһатай Татьяна Ларионовна Коновалова болон элдэб наһанай хэдэн олон һунгагшад голосуудаа үгэжэ байба.

Һунгуулиин энэ хоёр участогуудта хэдэн тээһэнь худэлмэришэд, албахаагшад, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд улам олооро ерэжэл байна. Иигэжэ СССР-эй Верховно Советтэ һунгаһан һунгалтын үдэр худэлмэришэн англин баяр баясхаланта һайндэр мэтэр үнгэрбэ.

Б. Цыремпилов.

Байкало-Кударынхидай үгэ

БАЙКАЛО-КУДАРА. (Манай тусхай корреспондентһээ телефоноор абтаба). Байкало-Кударын колхозно таряашад, Корсакова, Оймура, Сухая гэжэ тосхонуудай загаһашад СССР-эй Верховно Советэй һунгалтада элэбхитэйгээр хабаадажа, Коммунистическэ партыдаа, Советскэ правительстводаа хизааргүй дуратай байһанаа, партиин политикые бэелүүлхээр бэлэн байһанаа үшөө дахин харуулха хүсэлэнтэйгээр һунгуулиин участогуудта эмхитэйгээр ерэбэ. Мүнөөдэр байкало-кударынхид илангаяа баяртай, омогтойнууд. Юуб гэхэдэ, мүнөөдэр СССР-эй Верховно Советэй депутадуудта кандидадуудай, нютагайнгаа суута хүнүүдэй түлөө тэдэнэр голосуудаа үгэжэ байна. КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Александр Владаевич Хахалов Байкало-Кударын партийна организацяар хүмүүжүүлэгдэһэн байна. Елена Гавриловна Орлова Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой суута овощевод, ажалай новатор юм.

Голосованиин эхилхэһээ бүри урид һунгагшад һунгуулиин участогуud тээшэ ошоно. 5 час 30 минутада зарим участогуудта бүри олооро суглараад, һунгалтын эхилхые хүлеэн байнад.

Үглөөнэй 6 час. Һунгуулиин Кударын Участково комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Токмаков ажалшадые һунгалтын эхилһэнтэй дашарамдуулан амаршалаад, тэдэнние һунгахыень уриба.

Һунгалтада түрүүшынхеэ хабаадажа байһан залуу һунгагша Екатерина Ивановна Ильина бюллетеньнүүдээ урна руу табиха зуураа иигэжэ хэлэбэ:

— Би түрүүшынхеэ һунгажа байнаб. Мүнөө би һунгахадаа парти, Правительствын ба арад зоной эбдэршэгүй нэгэдэлэй түлөө, манай залуушуулай баясхаланта һайхан байһалай түлөө, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө голосоо үгэбэб. Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Мария Максимовна Балдакова тэрэнэй удаа һунгаха зуураа иигэжэ мэдүүлбэ: «Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө голосоо үгэхэдөө хүдөө ажахын үмэнэ парти, Правительствын табиһан агууехэ зорилгонуудые шиидхэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхээр бэлэн байһанаа үшөө дахин тодорхойлнобди».

Иигэжэ хүгшэн, залуушье, элдэб мэргэжэлтэй, элдэб үндэһэ яһатанай хүнүүд хойно хойноһоон һубарин ерэжэ, бюллетеньнүүдые абаад, һунгуулиин урна руу табижал байна. «Түрэл парти, бидэнэр шамтаяа хамтабди» гэһэн үгэнүүдые эдэнэр шэбшэжэ ябана.

Красноярска һунгуулиин участогта хүн зон илангаяа олоороо сугларанхай. Эндэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз оршодог. Энэ тосхон СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидат нүхэр Елена Гавриловна Орловагай эхэ нютаг юм. Һунгуулиин эхилхэһээ бүри урид энэ участогта зуугаад хүн суглараад, нютагайнгаа суута овощеводой түлөө хэн түрүүн голосоо үгэхэб гэжэ хөөрэлдэн байба. 72 наһатай Севостьян Степанович Иконниковто түрүүн һунгаха зол тудаба. Удаань нүхэр Е. Г. Орловагай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүн Марина Семёновна Шустова һунгаба.

Аймагай колхозуудта, МТС-гэ ха хаанагүй һунгалта эмхитэйгээр үгэржэ байна. Һунгуулиин Николско, Сусинска участогуудта үглөөн 10 часта голосовани дүүрээ. Үглөөнэй 10 часта аймаг дотор һунгагшадай 85 процентнь голосованида хабаадаа. Кинопередвижкэнүүд, уран һайханай самодеятельностиин коллективүүд хаа хаанагүй һунгагшадта кино, наада харуулба.

Д. Лобсанов

Парти, Правительство болон арадай баята нэгэдэлэй түлөө

НОВО-СЕЛЕНГИНСК, мартын 14. (Телефоноор абтаба). Бүгэдэарадай һайндэр болохо СССР-эй Верховно Советэй һунгалтын үдэрые аймагай центрын ажалшад угаа ехэ баяр баясхалантайгаар үгтаба. № 15 һунгуулиин участогта мүнөөдэр, үглөөнэй 6 час болоодүйдэ, албахаагшад, колхознигууд болон бусад ажалшад хүгшэн залуугүй ехэ олоороо сугларһан байба. Тэдэнэр Советскэ Союзай Конституцяар үгтэһэн нангин эрхээ эдлэжэ, гүрэнэйнгөө засагай дээдэ органдо эрхим хүбүүд, басагадаа һунгахаяа ерэнхэй.

Үглөөнэй 6 час... Һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Эрдынеев тэндэ сугларагшадые бүгэдэарадай һайндэрээр дашарамдуулан амаршалаад, голосуудаа үгэжэ эхилхые уриба.

Эгээн түрүүлэн 81 наһатай һунгагша Алексей Иванович Сороковиков һунгалтын урна руу бюллетеньнүүдые табиха зуураа иигэжэ мэдүүлбэ:

— Минии бүхы наһанай хахадһаа ехэнхи хубиинь балар харанхы урда саата үнгэрөө һэн. Баяд ноёдой барлагынь боложо ябаһанаа һанахада, хэзээ холо үнгэрһэн бүрхэг харанхы һүни мэтэ байна. Мүнөө шэнэ үеда ажаһууха зуураа өөһэдынгөө гүрэнэй засагта һунгажа байха гээшэ ямар ехэ баяр баясхалан гээшэбэ! Би мүнөө Эхэ оронойнгоо улам бүри һалбаран мандахын түлөө, Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын ба арадай бата бэхи нэгэдэлэй түлөө өөрынгөө голосые үгэнэб.

Һунгалтын үдэрэй урда тээхэнэ 18 наһа гүйсэһэн Надежда Очирова эгээн түрүүн һунгалтада хабаадажа, ехэ баяртай ба омогорхолтой байһан тухайгаа хэлэбэ. Энэ үедэ һунгуулиин участогта ажалшад улам бүри олоороо ерэжэл ерэжэл байна. Эгээн түрүүн һунгагшадай дунда 101 наһатай Бутит Ганжуровна Аюшеева байлсаа.

Үглөөнэй 9 час боложо байхадэ энэ һунгуулиин участогай бүхы һунгагшадай олонхинь өөһэдынгөө голосуудые үгэһэн байба.

Б. Ширеторов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой гэшүүн һунгуулиин № 207 участогта бюллетеньнүүдые абажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удэ городой һунгуулиин № 1 участогта. Наада талазань педагогическа науканнуудай кандидат Л. Л. Гурова голосовалжа байна.

1954 оной мартын 11-дэ Ереван городой Ереванско-Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай суглаан дээрэ

НҮХЭР А. И. МИКОЯНАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэд ба ханинар, нүхэд һунгагшад!

Коммунистическэ партийн ба төрэнэй Центральна Комитедэй төлөө байгаа намда энэ сэхэ этигэл найдабари үзүүлһэнэйтнай түлөө баясхалан хүргэхые зүбшөөрыт, энээнэй урда тээхидэл адли, мүн саашадаашье һунгагшадай ба манай партийн үзүүлһэн найдабарине харюулхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэб гэжэ найдуулха байнаб. Коммунизм байгуулгын агууехэ программые бэслүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа үгэхэб. **(Альга ташалга болобо).**

Советскэ арадай ба бүхы арадуудай бодото интересүүдтэй зохилдодог эб найрамдалай политикые Советскэ правительство хэлбэришэгүйгөөр ябуулна. Коммунизм байгуулжа байгаа манай арад эб найрамдалые сахиха ба бүхы оронуудтай хани харилсаатай байхые үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ. Зүбшэгдэмэл шиидхэбэринүүдые гаргахын тула хэлсээнүүдые хэхэ гэөшэ уласхоорондын харилсаануудта эгээн зохистой арга мүн.

Хэнэйшье мэдэхэдэ, США хадаа агууехэ Хитадые тоонгүйгөөр, Нэгдэмэл Нацануудай Организацида байха төрэнэй хуулита эрхые хаһаха һэдэлгэ гаргана.

Энээнтэй дашарамдуулан зарим хүнүүдтэ түүхын һургаалнуудые һануулмаар байна.

Революцида зэбүүрхэдэг байһан туладаа США-гэй правительство 15 жэлһэ үлүү саг соо Советскэ Союзые мэдэрээгүй байгаа һэн. Хэрбээ США-гэй засаг баригшадай нөдөө аниаад, Советскэ Союз үгы гэжэ тоолоод байгаа һаань, Советскэ засаг хосорхо шэнгээр тэлэндэ һанагдаг байгаа. Арбан табан жэл хүлеэгээд, хожомынь тэдэнэр Америкын капиталистнуудай мэдэрээшьегүй байхада Советскэ Союз асари сэхэ хүсэн болоо гэжэ хараа һэн.

Ехэ хүнүүдэй үнэншэхэгүй «таамагаар тэмтэрдэг» энэ үхибүүдэй нааданиие агууехэ держава болохо Хитадай Арадай Республика тушаа мүнөө үедэ табан жэл шахуу США баримталжа байна. Энэ «таамагаар тэмтэрдэг» үхибүүдэй наада эрхилэгшэдэй — бүхы дэлхэйе зохилхые хүсэгшэдэй баһа дахнаг ганхаруудтаха байһаниинь хэндэшье элитэ.

Эб найрамдалай хэрэгсэл бэхижэжэ байһан мүнөөнэй үедэ тайн сэрэг үүдхэхэ гэөшэ тиимэшье хүнэн хэрэг бэшэ гэһэн этигэл бүхы дэлхэйдэ улам ехэ боложо байна. Атомна зэбсэгэй талаар США-гэй гансаараа эзэмдэхэ ябадалые үгы болголго хадаа шэнэ дай үүдхэгшэдые мэдэхэ оруулан, эб найрамдалай хэрэгтэ түйа хүргэнэ. Зүгөөр бидэнэр һэрэмжэтэй байха ёһотойбди, дай үүдхэгшэдэй буу зэбсэг галзуу ехээр түхеэржэ, шэнэ агрессинүүдые бэлэдхэжэ байхада дайнай аюулһаа хамгаалан, манай ороной оборонио хүсэ шадалые бэхижүүлхэ ёһотойбди.

Буу зэбсэг галзуу ехээр түхеэрхын орондо социалистическэ болон капиталистическэ хоёр системэнүүдэй хооронд амгалан ёһоной үйлэдбэрилие хүргөөхэ ба хүн зоной ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар мүрысөө эхилхэдэ юундэ болохогүй гээшэб. Зарим капиталистическэ оронууд нэгэ хүнэй хубаари дээрэ абаха болоо һаа, зарим продукцинуудые манһаа ехээр, шанарайншье талаар һайнаар гарадаг гэжэ бидэ мэдэнэбди. Энэнь юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, эдэ оронууд промышленна хүргэлтын замда урид ороһон ба бидэнэр шэнгээр дайн сэрэгтэ туйлай ехэ хохидолло ороогүй байна юм. Өөрынгөө экономическа системын алишье талаар—хүргэлтын темпээршье, техническэ хүргэлтын хэмжээгээршье булюу һайн байһанаа Советскэ Союз үүн хада харуулаа.

Урда туйлаһан дээрээ түшэглэн, арадайнгаа ажана һайн байдалые шэнээр, эрид ехээр хүргөөхын тула хэрэгтэй үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ зорилгые дүүргэжэ эхилээбди. Али бүхы хэрэглэлэй зүйлнүүдые элбэг ехэ болгохын тула бидэнэр саашаалаашье энэл харгыгаараа хурдан түргэөөр дабшахабди. **(Альга ташалга болобо).**

Капитализмын лагерьта зүрилдөөнүүдэй улам хүрсадаха ябадал ба тогтууригүй байдал үзэгдэжэ байна. Буржуазна дэлхэйн экономическа байдалай мүүдажа байһаниинь тэрэнэй үндэһэн болоно.

1953 оной хоёрдохи хахадта США-гэй үйлэдбэри доошоо орожо эхилээ, тэрэнь үлүү ехээр үйлэдбэрилгын эзлжээтэ кризисэй эхилһэниие гэршэлнэ ёһотой. 1953 оной августһаа эхилээд промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн 10 процентээр доошоо ороо, товарна запасууд хэмһээ үлүү ехэ болоо, ажалгүй орохо һуури улам үсөөржэ, ажалгүйшүүл олошорио.

США-да су, али бусад оронуудта экономическа талаараа һандарал болохолонь советскэ хүнүүд баярлана гэһэн хэбэргэй хооһон үгэнүүдые зарим нэгэн холые харагүйгөөр капитализмые үмөөрэгшэд тараана. Кризисүүд гээшэ хүнэй баярлаһан гу, али үйлаһан дээрэһээ болодог бэшэ бшуу, тэрэ хадаа засагые баригшадайшье хүсэлһөө болодогүй. Үе үе болоод тохёолдодог капиталистическэ экономическа кризисүүд хүнэй һанал бодолһоо дуулыдалгуй экономическа хуули ёһонуудай үрэ дүн юм. Капитализмын оронуудта кризисүүдэй болоходо советскэ хүнүүд яахадаа баясаха гээшэб, тэрэнь ангинагаа талаар ахадүүнэр болохо хэдэн миллион ажалшадта үлэсхэлэн хохидол асарна бшуу?

Экономическа хүргэлтын ба арад зоной ажана һайн байдалай үргалтын замаар арадай демократиин оронууд хэлбэришэгүйгөөр дабшажа ябана.

Засаг түрынь арад зоной гарта ороод байхада хүргэлтын ямар ехэ арга боломжонуудай бии болодолынь арадай демократиин оронуудай амжалтануудые бусад оронуудай байдалтай зэргэсүүлээд үзэбэл элэер харагдана.

Зэргэлээд байһан территориингоо ехэ багаар ба зоноймгоо тоогоор тухайтай Болгари Греци хоёрой хүргэлтые зэргэсүүлхэдэ бэ бэеһээ тад ондоо. 1939 онтой зэргэсүүлхэдэ Болгарини промышленна үйлэдбэри 1953 ондо 350 процентээр ехэ болоо, тэрэ үедэ Грециде миил 30 процентээр дээшэлээ. Дайнай урда тээ нэгэ хүнэй хубаарида электроэнерги гаргалга Болгарида Грециниһиһээ бага байһан юм, мүнөө үедэ тэрэнь Грециниһиһээ хоёр дахин ехэ болоо. Болгарида машина бүтээлгын эдлэб һалбаринуд хүргөөгдэжэ, продукци үйлэдбэрилгэ оло дахин дээшэлээ, харин Грециде дайнайшье урда тээ муугаар хүргэжэ байһан машина бүтээлгэ өөрынгөө үйлэдбэриие хахадтань хүрэтэр бага болгоо.

Болгаринин текстильнэ промышленностиин продукци дайнай урда тээхидээ орходоо 220 процентээр ехэ болоо, харин Грециде энэнь ороодоо 30 процентээр дээшэлээ. Болгаринин худөө ажахы өөрынгөө ороиие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүсэд хангана, харин Греци хэрэглэхэ ёһотой ороһо гаряанайнгаа 30 процентые ондоо гүрэшүүдһээ асарха баатай болоно.

Хэндэшье мэдэжэ, Греци ба Болгари ехэ хэмжээнэй тамхи таридаг ба гаргаа тээшэнь гаргадаг. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ Грециде орходоо Болгари хоёр дахин бага хэмжээнэй тамхи үйлэдбэрилдэг байгаа һаа, мүнөө Грециие хүсөө.

Хэрбээ Болгаринин городууд болон деревниин хүн зон бүлтадаа ажал хүдэлмэритэй, ажабайдалайнь хэмжээн улам ургажа байгаа һаа, Грециин хүдэлмэришэн ангинин гурбанайнь нэгэ хуби шахуу, деревнидэ хүдөөгэй хүн зоной 40 процент шахуунь ажалгүй байха юм, ажалшадай ажабайдалай хэмжээн улам муудана.

Эдэ оронуудай хоёр ондоогоор хүргэжэ байһаниинь мүн культурна байгуулалтадашье эли тодоор харагдана. Дайнай урда тээ үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүл Болгарида, мүн Грециде шье 40 процент байһан юм. Мүнөө үедэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал Болгарида юрэнхыдөө усадхагдаа, харин Грециде тэрэл байһан заншаараа.

Дайнай урда тээ Болгари медициннскэ хангалгынгаа талаар Грециһээ гэзгдэжэ ябаа. Тэрэ үедэ Болгаринин 10 мянган ажалшадта 12 больнична оронуд хүртэдэ байгаа һаань, Грециде 23 хүртэлэг байгаа. Арадай засагай жэлнүүдтэ Болгари энэ талааршье холо ургашаа дабшаа, мүнөө үедэ 10 мянган ажалшадта 43 больнична оронуд бии болоо, харин Грециде тэрэл заншаараа үлэнхэй.

Өөһэдынгөө хуби заяае дартаа абаһан арадуудай шэлэһэн олонинтые хүргэлтын замай булюу һайн байһаниие эдэ баримтануд арсалтагүйгөөр гэршэлнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай хани барисаата арадай демократиин оронуудтай худалдаа наймаа саашадаа үргэдхэгдэхэһөө гадна, капиталистическэ оронуудтай худалдаа наймаа хэлгын ехэ болохо байһаниие гэршэлһэн тэмдэгүүд үзэгдөө.

Энэ талаар мүнөө жэлэй февралиин 25-да общинануудай палатада Зүүн ба Баруун зүгэй оронуудай хооронд худалдаа наймаа эрхилхэ тухай Черчиллиин хэлһэн мэдуулга анхаралдаа абамаар байна. Тэрээн дотороо премьер-министр иигэжэ хэлэнэ: «ехэ хэмжээгээр эд бараа андалдаха ба туйа хүргэлсэхэ гээшэ тон һайшаалтай». Мүн саашадаа тэрэ иигэжэ тэмдэглэнэ: «дэлхэйе хубаагаал байһан хоёр агууехэ лагерь үрэ ехэгэйгээр коммерческэ харилсаа эрхилхэ бүрэ-имагта сэрэгэй талаар хараа болодлнуудта улам ехээр эсэргүүсэхэ байна».

Зүүн ба Баруун зүгэй оронуудай хооронд худалдаа наймаа хизаарлаха ябадалла эсэргүүсэһэн худэлөөн капиталистнуудай дунда улам үргэлжэ байна. Гансашье Англида энэ хаалта һалгаадажа байна бэшэ, мүн тэрэшэлэн Америкэдэшье шахардуу байдал тохёолдоихой. Советскэ Союзтан саашадаа худалдаа наймаа эрхилэнүй байхада хэр болгоомжотой юм гэһэн арсалдаануд хүтэлбэрилхы нюурнуудай хооронд хэгдэнэ, тиин тэдэнэр Советскэ Союзтай худалдаа наймаа хэхэ эдлэб аргануудые бэдэржэ эхилэнхэй.

Нүхэдүүд, манай промышленностиин, илангаяа хүндэ промышленностиин асари ехэ амжалтануд арадай хэрэглэлэй эд бараае үйлэдбэрилгые эрид ехээр хүргөөхэ ба эллэб товариуудаар хүн зоние хүсэд дүүрэн хангаха тухай асуудал табиха арга олгоо.

Хэрбээ 1926 ондо городуудта 26 миллион хүн ажаһуудаг байгаа һаа, мүнөө үедэ 80 миллион хүн ажаһуудаг болонхой. Худэлмэришэдэй бодото салин хүлһэнэй ехэ бололго, худөөгэй хүн зоной ажабайдалай хэмжээнэй дээшэлэлтэ, үнэ сэнгүүдэй саг үргэлжэ химдаралга—эдэ бүгэдэ зарим товарнуудые, жэшээлхэдэ, мяха ба малай тоһо үйлэдбэрилгын темпһээ эд товарнуудта хүн зоной хэрэглэмжын бүри түргэнөөр ургажа байһаниие элирхэйлнэ. Эгээл нимэһээ хэдэхэн жэлэй урда тээ байгшада орходоо эд товарнуудта һанагдана.

Харин бодото дээрээ эд бараанай фоннууд түргэнөөр ехэ болоно. Жэшээлхэдэ, 1950 онойхидо орходоо 1953 ондо худалдаанда гаргаха фоннууд нимэ хэмжээтэйгээр ехэ болоо: мяханая продуктнуудаар —73,4 процент, загаһанай продуктнуудаар —22,9 процент, малай тоһоор —57 процент, ургамалай тоһоор —76,1 процент, сахараар —93,6 процент, оёмол товариуудаар —55,1 процент, трикотажуудаар — 91,5 процент, хлопчатобумажна бүдүүдээр —34,6 процент, хилгааһан бүдүүдээр —24,9 процент, торгон бүдүүдээр —168,9 процент, оёдолой машинануудаар—94,8 процент, велосипедүүдээр—178,3 процент, гарай часынуудаар—196 процент, радиоприёмнигууд ба телевизорнуудээр—71,9 процент.

Энэ жэлдэ мяха худалдалга 1950 онойхидо орходоо хоёр дахин ехэ болохо юм. Гэбэшье, зарим базарнуудта мяхаар дутаха ябадал үзэгдэнэ. Мүн тэрэшэлэн малай тоһо худалдалга нимэрхүү байна.

Бүхы эд товарнуудай дуталдаагүй байһан хэбэртэйгээр харуулха бэлэн арга бии юм, —энэ хадаа капиталистическэ оронуудта байгшадал адлаар юумэнэй сэн химдаруулангүйгөөр, хүн зоной худалдан абаха шадабариие бариха ябадал болоно. Тиигээд байбал эд товарнуудыг хүсэд хүрэжэ байһан хэбэртэй болохо, хэтэрхэдээ үлүүшье гаража байһан шэнжэтэй байха. Зүгөөр энэ хадаа советскэ политикатай ба арад зоной үндэһэн интересүүдтэй тон ехээр зүрисэлдэнэ. Тиимэһээ билэ саашадаашье юумэнэй сэнгүүдые химдаруулха политика ябуулхабди. Эд товарнуудай дуталдахагүйн тула бидэндэ гансахан лэ зүб зам бии— энэ хадаа арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилгын темпые эрид түргэдхэхэ ябадал мүн. Энэ замые Коммунистическэ партийн баримтална. **(Альга ташалга болобо).**

Хүн зоной нинтэ хэрэглэлэй товарнуудта хэрэглэмжын ехэ болохо ябадал ажалшадай ажана һайн байдалай хүргэһэнниие ба худалдан абаха шадабариин ехэ болоһоние харуулна. Энээнтэй дашарамдуулан Владимир Ильич Ленинэй эли тодо ба ойлгосотой үгэнүүдые һануулхамни:

«Бидэнэр хэдэн тээһээ элдэб эрилгэнүүдэй табигдахые харахадаа иигэжэ хэлэнэбди: хүн бүхэн өөрынгөө байдалые һайжаруулха дуратай, ажаһуудалай ашагуудые бүлтанай хэрэглэхэ хүсэлтэй байхада, нимэл байха ушартай юм, энэ хадаа социализм гээшэ».

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилгые эрид ехээр хүргөөхэ тухай мүнөө үедэ табигдаад байһан зорилгые дүүргэхэ хэрэгтэ худөө ажахы шиидхэхы үүрэг гүйцэдхэнэ. Тэрэ хадаа арад зоной эдеэ хоолой зүйлнүүдые, үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилхын тула түүхэй эдүүдые хүнэн промышленностьда үгэнэ.

Манай орондо колхозно байгуулалтын туйлаһан ехэ амжалтануд, худөө ажахын ба тэрэнэй ашаг үгэлгын ехэ болоһон тухай баримтануд таанадта бүлтаидэ мэдэгдэжэ. Зүгөөр худөө ажахын продукциидые үйлэдбэрилгэ промышленностиин хүнжэлтэдэ орходоо аалаар ябуулагдана. Хүн зоной хэрэглэмжэһээ худөө ажахы ехээр гээгдэжэ ябана.

Манай экономикын эрилтэнүүдэй хэмжээндэ хүрэтэр худөө ажахые тон түргэнөөр хүргэхэ хэмжээ-ябуулганууудай үргэн программые һүүлэй жэлэй турша дотор манай парти ба Правительство хараалһан ба хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ эхилһэн байха юм.

ЦК-гэй сентябрьска ба февральска Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр малажалай продуктнуудые, овошь болон хартаабха үйлэдбэрилгые түргэнөөр хүргөөхэ, тон түрүүлэн малажалые ороһото тэжээлнүүдээр хангахын тула ороһо тарилгые гол түлэб шэнэ ба боро газарнуудые эллүүрилжэ ехэлхэхэ, тэрэнэй ургасые дээшэлүүлхэ талаар бүхы шухала условиууд хараалагдаа. Худөө ажахын бүхы үйлэдбэриие комплексноор механизацилха ябадал хараалагданхай. Мүнөө үедэ колхозиигһоо эхилээд, МТС болон совхозой худэлмэрилэгшэ хүрэтэр худөө ажахын үйлэдбэриин бүхы шатануудай худэлмэрилэгшэд материальна талаараа урмашуулагдана, худөө ажахые советскэ органуудай зүгһөө хүтэлбэрилгэ элитэ һайжаруулагдаа.

Ургаса ехэтэй тэжээлэй гол культура болохо кукуруза Советскэ Союзай зохихо районуудта ехэ болгохоор хараалагдаа. Кукуруза тухай асуудал дашарамдуулан бүри 1921 ондо В. И. Ленинэй нүхэр Крижижановскида элыгээһэн бэшэг дотороо иигэжэ зааһаниие анхаралдаа абаха хэрэгтэй:

«Кукурузын (мүн фасолиин) ехэ олон талаараа булюу һайн байһаниинь, бодоходо, **тодорхойлогдонхой.** Эгээл нимэ байһан дээрэһээ тон түргэн ба тон шударгы хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй».

Ороной севообородто кукурузые хуулита һуурилаг табиха, тэрэнэй болбосоруулагдадаг районние үргэдхэхэ ба ургасынь дээшэлүүлхэ ябадалые парти ба Правительство туйлаха байна.

Советскэ худөө ажахые тон түргэнөөр хүргөөжэ, манай орондо эдеэ хоолой продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо талаар ехэ амжалтануудые туйлаха байһамнай найдабаритай.

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудай үйлэдбэриин ургаһан ба город болон деревниин ажалшадай ажана һайн байдалай хэмжээнэй дээшэлһэнэй эсэстэ советскэ худалдаа наймаа хүргөөлгэдэшье ехэ хубилалта болоо. Эд бараанай эрьесын түргэдэлгэ энээнэй эли тодо гэршэнь болоно: 1952 онойхидо орходоо сасуулагдамал сэнгүүдээр 1953 ондо хүн зондо эд бараа худалдалга 21 процентээр, харин деревниде —24 процентээр ехэ болоо, жэлэй хоёрдохи хахадта 1952 оной тэрэ үеынхидэ орходоо 26 процентээр, мүн деревниде —30 процентээр ехэ болоо.

1954 ондо ба ойрын хоёр жэлэй турша дотор нинтэ хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилдэг промышленность ехээр хүргөөгдэхэ ба эд товарнуудай шанар илангаяа һайжаруулагдаха юм. Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудай шанарые советскэ ба хилын саанахи эгээн һайн эд бараануудһаа дутахагүйгөөр бүхы предприятинуud үйлэдбэрилхэ уялгатай, харин түрүү предприятинуud бүри һайн үрэ дүн туйлаха зэргэтэй.

Советскэ худалдаа наймаанай зорилго юуб гэхэдэ, эд хэрэглэгшэдые хангалгые эрид һайжаруулжа, хоёр—гурбан жэлэй үнгэрөөд байхада город ба худөөгэй район бүхэндэ ажалшадта хэрэгтэй бүхы эд товарнуудые хүрэхэ хэмжээгээр бии болгохо ябадал болоно.

Табанжэлэй түсэбэй ёһоор 1955 ондо эд товарай эрьесэ 1950 онойхидо ёһотой байгаа. 1955 ондо гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээндэ энэ жэл хүрөөбди. Тиимэ болохолоороо эд бараанай эрьесын талаар табанжэлэй даабари гансашье дүүргэгдэхэ бэшэ, харин 1954 ондо үлүүлэн дүүргэгдэжэ байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, эд бараанай эрьесээр табанжэлэй түсэб дүрбэн жэлдэ дүүргэгдэжэ байна. **(Альга ташалга болобо).**

Худалдаа наймаанай организацинуud хүн зоной хэрэглэмжые үшөөл муугаар шэнжэлнэ, энээнтэй хамта зарим эд товарнуудта болото эрилтэнүүдые хангахаа, областьнуud, хизаарнуud болон республикануудаар тэдэнние хубаарилха ба абаашаха талаар алдуунуудые гаргадаг байха юм. Энэ алдуунуудынь юун дээрэһээ тодорхойгоор харагданаб гэхэдэ, олохон районуудта галоши, зарим районуудта зуруул дутаалаад байгаа һэн. Харин бидэнэр өөһэдынгөө хүсөөр энэ хоёрой алдууниеншье хэды шэнээншье сэхээр гаргаха аргатайбди. Гохэтэй хамта, үнгэрһэн жэлэй түрүүшын хахадта худалдаа наймаанай газарнуудта галоши болон зуруулай нормоһоо үлүү запасуud ехэ байгаа. Худалдаа наймаанай организацинуud захилнуудые хэхэтээ галошинуудта хэрэглэмжын эрид ехэ болоһоние, 1953 оной хоёрдохи хахадта планаяа деревниде зуруулай хэрэглэмжын ехэ болоһоние уридшалан харгаагүй.

Худалдаа наймаанай хэрэгые түргэнөөр һайжаруулха ябадалда тохёолдолог дутуунуудай нэгэ шалтгаанинь юуб гэхэдэ, худалдаа наймаанай элдэб асуудалнуud ехэнхидээ дээдэ газарнуудта шиидхэгдэнэ, худалдаа наймаа эрхилдэг организацинуудай алхам бүхэнниень дээрэһээ хинана, энэнь тэдэнэй үүсхэл оролдолгые хойшо татахаһаа гадна, шухала асуудалнуудые түргэнөөр, һайнаар шиидхэхэ ябадалые һаатуулна.

Бусад ондоо хэрэгүүдтэл адли, худалдаа наймаа эмхидхэлтые һайжаруулха хэрэгтэ бии байгаа албан хойрог ба хуушанай үлдэгдэнги ябадалые усадхаха талаар хурса зэбсэгынь хадаа худалдаа наймаанай худэлмэрилэгшэдэй өөрыгөө шүүмжэлгэ, тэрэшэлэн худалдан абагшадай зүгһөө шүүмжэлэл болоно. Худалдаа наймаанай зарим худэлмэрилэгшэд шүүмжэлэлэй шухала хэрэгтэй байһаниень хооһон үгөөрөө зүбшөөдэг, харин тэрэ шүүмжэлэл өөһэдынь дайрахагүйе хүсэдэг, тэдэнэр үбшэнгүйхэнөөр үбсүүгээ ёборхые бурууша аагагүй, зүгөөр тэрэ шүүмжэлынь поэт Благовай хэлэгшэдэл адли хорогүйхэн байха болоно:

«...Шадаа һаа һайн зантай
Щедринүүд манда хэрэгтэй,
Гогольнуудшье зүгөөр ёрэг,
Гар лэ ехээр бү хүрэг».
(Зал дотор инсэдэн болоно).

Худалдаа наймаанай культурые дээшэлүүлхын түлөө, эд хэрэглэгшэдые һайнаар хангахын, магазинуудта, столовонуудта, кафенүүдтэ ороншодые анхаралтай һайнаар хангахын түлөө үдэрһөө үдэртэ тэмсэхэ ёһотой, магазинһаа, столовоһоо ошоходоо гражданин бүхэн тэндэ хангажа байһан хүнүүдтэ дураа гутангүйгөөр, сэдьхэлээ хананги гараха ушартай.

Арадай ажабайдалые али бүхы талаһаань һайжаруулхын тула түрэнэй болон кооперативна организацинуудай, мүн бусадшье предприятинуудай зүгһөө хүн зондо үзүүлэгдэдэг аша туйые дээдэ шатада гаргаха ёһотой.

Элдэб янзын—түмэр замай, уһан замай, коммунальна транспортнуud эмхитэйгээр худэлмэрилхэ, пассажирнуудые һаатуулангүйгөөр зөөхэ зэргэтэй, поезднуудай хожомдохо ябадал тохёолдуулхагүй, трамвайнуud болон автобусууд тон нигтаар, графигай ёһоор худэлмэрилхэ, түмэр замай вагонууд, трамвайнуud, автобусууд дотор багтаамжатай ба сэбэр байха ёһотой. Худалдаа наймаанайхидал адли, мүн энэшье һалбарида эмхи гуримтай, нарин нигта байлга ба культура, ажалшадай үнэтэ сагые гамнаха ябадал шухала. Городой ба тосхонуудай ажалшад саг сагтань үдэр бүхэндэ газетэ болон журналнуудые абажа байха, бэшэгүүд болон телеграммануud почтын газарнуудаар төөригдэнгүй, болзор соогоо хүргэгдэжэ байха гээшэ бага удхашанартай юм аал?

Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудта нарин нигта ба эмхи гуримтай байха, тэндэ ороһон хүнүүдтэ налархайгаар ба культурнаар хандаха ябадалай хэды шухала байһаниие хүн бүхэн мэдэнэ. Үбшэлһэн хүнэй амбулатори, поликлиникэ ба больницада ерэхэдэнь медицинскэ персоналай анхаралтайгаар, уриннаар, энэрхыгээр угтаха гээшэнь онсо шухала байна.

Муугаа нюуһанай хэрэггүй, олохон городууд ба посёлогуудта коммунальна хангалгын предприятинуud — баниууд, хубсаһа угаадаг газарнуud, гостиницануud, парикмахерскануud, оёдолой, сабхиин, заһабарилгын элдэб мастерскойнуud, ажаһуудалай талаар хангалгын комбинадуud тон муугаар худэлмэрилнэ. Ажаһуудалай элэ эмхи зургаануудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй «һүүлыень», арадай дунда хэлэдэгэй ёһоор, бүри үнэ хада һайсахан мушхаха хэрэгтэй байгаа **(Зал дотор инсэдэн болоно).**

Мүнөө манай орон айхабтар баян болоо, промышленностиие хүргөөхын тула хизааргүй арга боломжонуудтай, арадай ажана һайн байдалые хүргөөхэ талаар тон ехэ эрилтэнүүд табигдана. Эгээл тиимэһээ советскэ хүн юниие хангалгатай хабаатай бүхы юумэнүүдые эрид һайжаруулха, тэдэниие түрүүшын зэргэтэй табиха ёһотойбди. Нютагуулдай советскэ, партийна орг[illegible] нинуудай хэрэг ажалые сэгн[illegible] эгээл энэ талаар тулаһан ам[illegible] танууудыень хараха, энэ хэрэг[illegible] дэлмэрилгэ олонинтые, ажалш[illegible] дунда[illegible]аа этэбхитэйе хэр э[illegible] хандуулһыень хараха эр[illegible] Ажалшадые ханалые һайжа[illegible] ын түлөө гэмсэлые бүгэдэ[illegible] болгохо ёһотой.

Түрэнэй органуудай эрхилэ[illegible] байрын баригдануудан хэды [illegible] ябуулагдабашье, гэр байрада х[illegible] лэмжэ айхабтар түргэнөөр ур[illegible] манай мүнөөдэрэй арга боло[illegible] нуудые дабан гарана, гэр [illegible] нуud үшөөл дутамаг байнаар. [illegible] шимэһээ тус тус хүнүүдэй гэр[illegible] ра бариха ябадалые, гэр байр[illegible] рилгын кооперативуудые үргэ[illegible] дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Бар[illegible] материалнуудые, детальнуудые [illegible] далдалга, тэрэшэлэн граждан[illegible] дай захилаар өөһэдынь зөөрэ[illegible] ригдаһан стандартна тэрнүүдэ[illegible] далдалга, мүнгэн өөри үрьнал[illegible] гэр байра бариха хэрэгтэ аж[illegible] дай нөөсэлгэнүүдые хэрэглэ[illegible] эдэ бүгэдэ арадай ажана һайн[illegible] далай хэмжээе дээшэлүүлгэтэй [illegible] боотой шухала зорилго шиидхэ[illegible] хүнгэдхэхэ байгаа. Олохон гр[illegible] нинуud нөөсэлгэ хэдэг ха юм, [illegible] өөһэдынь баригдаһан гэрэй гр[illegible] кооперативна гэрэй составта [illegible] һон квартирын сэнгые хожо[illegible] түлөхын тула мүнгэ нөөсэлжэ [illegible] даха байна.

Советскэ Союзай Коммун[illegible] ческэ парти олонинтернационалиа[illegible] циалистическэ гүрэнэй хүсэ [illegible] лай ба илагдашагүй байлгын [illegible] һэ һуури болохо СССР-эй ара[illegible] дай хооронд[illegible]хи хани барисаае[illegible] хижүүлхэ хэрэгые өөрынгө[illegible] гин уялга гэжэ ходоодо тоо[illegible] байгаа. **(Альга ташалга болобо).**

Энэ хани барисаанай гол [illegible] хүсэнниинь Коммунистическэ [illegible] тиин хүтэлбэреэр хаанта Р[illegible] бүхы арадуудые дахуудан. [illegible] тализмые добтолон унагааһан [illegible] Агууехэ Октябрьска социалист[illegible] кэ революциин илалтые ханг[illegible] агууехэ ород арад болоно. [illegible] тал ородой пролетариадай и[illegible] хадаа манай олонинтернационал[illegible] дотор ажаһуудаг бүхы нацан[illegible] бодото гүрэнэй бүсэ даанхай [illegible] дал олгоо.

Арадуудай хооронд[illegible]хи хани рисаа ба тэгшэ эрхэтэй байха [illegible] далые бэелүүлэгшэд ба зорил[illegible] лагшадынь партийн гайхамш[illegible] үндэлэ һуури табигша Лени[illegible] тэрэнэй хэрэгые агууехэ үргэ[illegible] лүүлэгшэ Сталин байһан юм.

Буржуазна идеологидо, хүн зо[illegible] һанал бодолдо байһан капита[illegible] мын үлэгдэлнүүдтэ болон [illegible] үлэгдэлнүүдэй эгээн удаан ба[illegible] буржуазна национализмда эсэ[illegible] тэмсэлые бидэнэр саашадаа [illegible] сусашагүйгөөр ябуулха зэргэ[illegible] ди.

Советскэ Союзай бүхы национ[illegible] ностьнуудай ажалшад советск[illegible] риотизмын үзэлөөр зоригжуулах[illegible] на, тэдэнэр өөрынгөө арадта ду[illegible] лые бусад бүхы арадуудта дур[illegible] тай, социалистическэ Эхэ ороо[illegible] үнэн сэхэ байлгатай, бүхы а[illegible] шадтай интернациональна һанал[illegible] тэдэлтэй байха ябадалтай а[illegible] тэгшээр зохилдуулна. **(Альга ташалга болобо).**

Нүхэд һунгагшад! Советскэ [illegible] дай ойрын үүргэ ба зорилго[illegible] һунгагшадта Центральна Коми[illegible] гаргаһан Хандалга дотор хэл[illegible] хэй. Энэ Хандалга хадаа Комм[illegible] стическэ партийн ба Советскэ пр[illegible] тельствын хараалһан ажал-я[illegible] гын программа мүн.

Агууехэ худэлмэринүүдэй [illegible] программые дүүргэхэ гол нүхэ[illegible] коммунизм тэгшэ манай дабша[illegible] шиидхэхы нүхэсэл юун болоо[illegible] Арад зонтоёо Советскэ засагай [illegible] та холбоотой байлга. Коммунис[illegible] ческэ партийн арадай этигэл на[illegible] бари ба тэрээнтэй бата хара[illegible] Коммунистическэ партийн зэргэ[illegible] дэй эбдэршэгүй нэгэдэл — эдэ [illegible] гэдэ гол нүхэсэл болоно. **(Нэр[illegible] альга ташалга болобо).**

Дэлхэйе шэнэдхэн хубилг[illegible] байгаа, Маркс — Энгельс—Лени[illegible] Сталинай агууехэ теорёор гэрэ[illegible] тэгдэһэн замаар урагшаа дай[illegible] **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга [illegible] шалга болобо).**

Коммунистнуud ба партийна[illegible] хүнүүдэй арадай блок мандаха [illegible] тогой! **(Үни удаан үргэлжэлһэн а[illegible] га ташалга болобо).**

Манай социалистическэ Эхэ [illegible] мандаха болтогой! **(Үни удаан [illegible] гэлжэлһэн альга ташалга боло[illegible]**

СССР-эй арадуудай хооронд[illegible] эбдэршэгүй үлэн барисаан ман[illegible] болтогой! **(Үни удаан үргэлжэ[illegible] альга ташалга болобо).**

Советскэ Союзай Коммунис[illegible] ческэ партийн мандаха болтогой! **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга болобо. Бүгэдэ хүн тээрээ бодоно[illegible]**

1954 оной мартын 10-да Алма-Атинска городской һунгуулиин округой һунгагшадай суглаан дээрэ

НҮХЭР П. К. ПОНОМАРЕНКЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...дууд! СССР-эй Верховно Совет...депутадта кандидат болгон на...дэбжуулһэн һунгуулиин Алма...ска городской округой ажалла...ирхэнэй хамуун баясхалан...ремии зүбшөөрыт. Энэ үндэр...абриметай нэрэтэй туршлагаяа...ааруулын түлөө бүхы хүсэ...ромб гэжэ гаашарга этигуулдэ...(Альга ташалга болобо).

...СР-эй Верховно Совет...ө болоо...руушын һунгалтаһаа хойшоо...оо советскэ арад Коммунисти...ы партиин хүтэлбэри доро яба...промышленность болон хүдөө...ыс. наука болон культурые хүг...ө талаар ехэхэн амжалтануу...үйлаһан байна. Манай гүрэнэй...ориальна хүсэ шадал нилээд...ургаа. Заводууд, фабрикануу...ростанцинуу, түмэр замуу...алгада оруулагдаа, саашаа...ө байгуулагдана, үргэдхэгдэнэ...ө хайлуулга, прохат үйлэдбэ...нүүрһэ ба нефть малтан абал...шина бүтээлгэ, электроэнерги...ала, арадан хэрэглэлэй эд то...ууд бүтэн тарганга ехэ бо...1953 ондо промышленна үйлэд...ын нинтэ хэмжээн 1940 оной...эбэрилгын хэмжээе 2,5 дахин...гараа. Хүдөө ажахы түрүү...ө улам бүри эбсэгжүүлэгдэ...ө, культура ба элүүрые хам...ын эмхи зургаануу улам хүг...ө, һургуулинуу, больни...уу, клубуу, библиотекэнуу, ...атрууд олон болоо.

...ай ажахын таһалгаряагүй ур...ин үндэһэ һуури дээрэ манай...н национальна доход саг үргэл...ө болоно, хүдэлмэришэдэй бо...албахаагшадай бодото салин...ө жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ, кол...нуудай олзо доход дээшэлнэ, ...ай хэрэглэл ургана, советскэ хү...аа наймаан улам бүри хүгжэнэ...ижарна.

...ө жэлнүүдтэ манай парти Со...ь социалистическэ гүрэнэй обо...ай хүсэ шадабарине дээшэлүүлхэ...тэ хэзээ хэзээ нэйхидээл адлаар...ижарал хандуулаа, советскэ...рудай амгалан тайбан ажалай...ө тулгуури болохо эбсэгтэ хү...дэ парижуулан һайжаруулаа, ...ирулээ, арадуудай хоорондохи...ө барисаанай ба эб найрамдалан...ирые хэлбэриэгүй игөөр ябуу...ануусэ хитад арадтай, арадай...ократиин оронуудан бүхы ажал...ай байгуулһан ханн барисаагаа...ө бэхижүүлэ, эдэлхэйн бүмбэр...ө бүхы оронуудта Советскэ Сою...экономическа холбоо барисаа...ыдалгэ, хүгжөөлгэ ба ханн ёно...барилсаа байгуулга туйлаа.

...ай орон дотор хүтэлмэриинэй...ө ханан хөөрэй хооронохи эб...ө, союз улам бүри батажаа. ...ескэ гүрэнэй хүсэ шадабарин...ө гүлэлгэн болохо арадуудай хоо...охи ханн барисаан улам бэхи...Советскэ Союзай арадуудай...ондохи энэ эбдэршэгүй ханн ба...ининь советскэ патриотизмда, ...ционалистическэ общество байгуул...ө талаар советскэ арадай ябуулһан...ө зорилго ажалда, бүхы нацануу...ө национальна булэгүүдэй ба...ө ялгатануудай ажалшадай үндэ...ө интересүүдые харюулдаг Ком...истическэ партиин политикые...ө зүрхэнһөө дэмжэдэг ябадалда...ө ...ургана.

...оветскэ Эхэ оронойнгоо хүсэ ша...ө бэхижүүлгэ тээшэ, олонинтэ...ө шадай ажана байдалые хэлбэ...ө нүүлгөөр дээшэлүүлгэ тээшэ, ...Р-эй аюулгүй байдалые хангал...ө тэшэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб най...ө ...ө батадхалга тээшэ политиг...ий саашадаашье шэглүүлэгдэн...ө байха гэжэ бүхы һунгагшадта...ө ...ө һаһан, КПСС-эй ЦК-гэй Хандал...ө дотор найруулан бэшэһэн һунгуу...ө ...ө платформо соо Коммунисти...ө парти мэдуулһэн байна.

...ө политикаяа бэелүүлхэ зуураа, ...ий парти хадаа арадай ажана...ө ...ө тухай анхарал ороддолго...ө Коммунистическэ партиин бо...ө Советскэ правительствын ажа...ө ...ө дээдэ хуули мүн гэһэн...ө ...ө хүтэлбэри болгоно.

...ө ...ө үедэ парти хадаа хүдөө...ө ...ө үйлэдбэрилгые хүгжөөхэ...ө ...ө онсо ехэ анхарал хандуул...ө 1953 оной сентябрьда болоһон...ө ...ЦК-гэй Пленум хадаа сэй...ө 2—3 жэлэй турша соо хүдөө...ө ...ө үйлэдбэрилгые эрит ехэ...ө ...ө хүлүүлгэ хашаха ябадал гэшэ...ө ...ө дүүлэгдэнэ «СССР-эй хүдөө...ө ...ые саашадань хүгжөөхэ хэм...ө ...ууд тухай» догтоол баталан абэ...ө байна.

...ө Колхозно полнуудай ургасые ба...ө ...ажалай ашаг шэмые дээшэлүүл...ө ...ө тула, социалистическэ хүдөө...ө ...ыгаа бии баигаа резервнуудые...ө ...ө хэрэглэхэн тула, гэгдэн...ө колхозуудые болон районуудые...ө ...ын болгор соо түрүүшүүлэй зэр...ө ...ө хүргэхын тула, орон дотороо...ө ...ө хоолой бүхы продуктнуудые,...ө ...ын гүрэлэй гүүхэй элүүлые элбэг...ө ...ө болгохын тула, бүхы колхез...ө ...ууудан баяин шаглалтай ба гүүрэ...ө ...ө хангагданхаан болохын тула...ө ...ө гаряанаһай, МТС-үүд бо...ө ...лон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй творческо хүсэ шадал зорюулагданхай.

Энэ оной мартын 2-то болоһон, КПСС-эй ЦК-гэй Пленум «Орон дотор орооһо таряа үйлэдбэрилгые саашадань ехэ болгохо тухай, шэнэ ба боро газарнуудые ашаглаха тухай» тогтоол баталан абаһан байна. Орооһо таряа үйлэдбэрилгын мүнөө үедэ байгаа хэмжээн ургажа байгаа арадай ажахын хэрэглэлнүүдые хангана-гүй гэжэ Пленум тэмдэглэһэн байна. Орооһо таряа үйлэдбэрилгые нилээд схээр дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго оропоймпай урда табигданхай. Орооһо таряанай ажахы хадаа хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэрилгын үндэһэ һууринь мүн: орооһо таряа ехээр үйлэдбэрилхэ бүримнай, гансашье хилэмэ галхан бэшэ, мүн мяхан, тоһон ба бусад продуктнуудыг манайда схэ болохо байна.

Орооһото культурануудай ургасые дээшэлүүлгэ газартаряалангай год зорилго болоно. Энээнэй хажуугаар, орооһо таряа үйлэдбэрилгые ехэ болгохо ябадалда шэнэ ба боро газарнуудые ашаглалга тон ехэ удхашанартай. Энээн дээрэһээ үндэһэлэн, парти хадаа Казахстанай, Сибириин, Уралай, Поволжьеын районуудта ба Хойто Кавказай зарим районуудта боро ба шэнэ газарнуудые ашаглаһанай ашаар, 1954—1955 онуудта орооһото культурануудай тарилгые ургэдхэхэ ябадалые гүрэнэй шухалын шухала зорилго болгон табиһан байна. Энэ талмай дээрэһээ 1955 ондо 1.100—1.200 миллион пүүд орооһо таряан абтаха ёһотой болоно.

Энэ түүхэтэ зорилгые бэелүүлхэ талаар Казахстанай ажалшадта хүндэтэй ба харюусалгатай һуури өгөлхэ хуби заяан хүртэнэн байна. Республикамнай 1954—1955 онуудта орооһото культурануудые тарихын тула 6,3 миллион гектар хэмжээнэй шэнэ ба боро газарнуудые ашаглаха ёһотой. Энэнь бүхы Советскэ Союз дотор ашаглалгада оруулагдаха газарай хахадынь шахуу болоно. 1955 оной турша соо Казахстанда орооһото культурануудай валовой сбор 550—600 миллион пүүдиэ бага бэшэ ехэ бологдоһон байха ёһотой.

Энэ бүгдэарадай зорилгые шидхэлгэ хадаа, республикымнай хүдөө ажахын гол һалбари болохо малажалые, мүн тэрэшэлэн техническэ культурануудые үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ, Казахстанай арадай ажахые болон культурые шэнэ, үлэмжэ дээдэ хэмжээндэ хүргэхэ байна.

Казахстанай колхозууд болон совхозууд энэ оной хабаһаа эхилжэ, шэнэ ба боро газарнуудые дээрэ 605 мянган гектар просо тариха зэргэтэй.

Шэнэ ба боро газарнуудые ашаглаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй болон правительствын шидхэбэриие Казахстанай бүхы хүн зон халуунаар дэмжэнэ. Колхозниуд, МТС-үүдэй, совхозуудай болон промышленна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад болон интеллигенци түрэндэ энэ хэмжээ-ябуулгын ямар ехэ удхашанартай байһынь, энэ хэмжээ-ябуулганууде бэелүүлхэ замдань бэрхэшэлнүүдэй ушарха байһынь гүйсэд һайнаар мэдэнэ. Тиигэбэшье тэдэнэр энэ бүгдэарадай эгээл шухала зорилгые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы хүсэсэ элсүүлхэбди гэжэ партиие найдуулна. **(Альга ташалга болобо).**

Казахстан урдаа табигдаһан зорилгые гансашье дүүргэхэ бэшэ, мүн үлүүлэн дүүргэхэ бүхы арга боломжотой. Казахстанай үрэжэл схэтэй туйлай схэ газарнуудыг хахалагдаагүй хэбтэнэ, тэрэ баялигуудыг ашаглагданагүй.

Республика доторнай хэлсээшгүй хахалагдажа боломоор 30 гаран миллион гектар газар элирүүлэгдэнхэй. Ашаглагдаагүй үрэжэл схэтэй шэнэ газарнуудай галмай 12 миллион гектарһаа дээшэ болоно. Эдэ газарнуудыг схэнхидээ нэлэнхы үргэн массивуудыг байха юм. Энэнь хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын бүхы циклые бүримуһэн механизациллһан, орооһото культурын хүсэ схэтэ ажахынуудые эмхидхэхын тулада һайн условиг байгуулна.

Хэрбээ схэхэн хэмжээнэй талха таряа үйлэдбэрилдэг Украинада, Кубаньда ба бусад зарим областнуудта хахалхаар газарайнь тон бага боложо байгаа һаань, харин республикыемнай галха таряагаар хангалаг Казахстанай зүүн-хойто областнуудта ашаглагдажа байһан газарнуудыг: Кокчетавска областьдо — 23 процент, Акмолинска — 20 процент; Кустанайска — 13,5 процент болоно. 6,3 миллион гектар шэнэ газарнуудые ашаглаад байхадаа Казахстан шэлинсэ таридаг галмайгаа хэмжээгээр 1955 ондо Украиные хүсэхэ байна. **(Нэрьемэ альга ташалга болобо).**

Казахстан хадаа орооһо таряа, мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахын бусад культурануудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгохын зорилгоор ашаглагдаагүй үргэн схэ газарнуудые элдүүрилхэ хүдэлмэрэ саашадань үргэлжэлүүлхэ арга боломжотой.

Шэнэ ба боро газарнуудыг дээрэ ямар үрэ тушуулые гуйлажа болохо байһынь Казахстанай зүүн-хойто областьнуудай олохон колхозуудыг элэгэр харуулна.

Нухэр П. П. Колывановай түрүүлэгшээр хүдэлмэрилдэг, Актюбинска областнин степной районой «Авангард» колхоз 1953 ондо 1.500 гектар шэнэ газарнуудыг дээрэ шэнинсэ шэмэжэ таряа һэп. Энэ газарайнгаа гектар бүриһөө 20-ood центнер таряа хуряажа абаа. Энэ колхоз түрэндөө 135 мянган пүүд шэнинсэ тушаажа, 1,8 миллион түхэригэй олзо доход оруулаа. колхозниуудай ажалта үдэртэ 4 килограмм шэнинсэ ба 7 түхэриг мүнгэ үгэһэн байна. Тус колхозой шинтын малажал ба колхозниуудай малнуудыг үбһэ тэжээлтэгэр бүримүһэн хашагданхай. Энэ колхоз үйлэдбэриин ба культурно-ажаһуудалай барилгануудые нилээд үргэдхөө. 1954—1955 онуудта тус колхозо 3.000 гектар шэнэ газарнуудые ашаглахаар хараална.

Нухэр П. Е. Руденкын түрүүлэгшээр хүдэлмэрилдэг Кокчетавска областнин Рузаевска районой Молотовой нэрэмжэтэ колхозые жэнээ болгон абаад үзэе. Энэ колхоз 1952 ондо шэнэ газарнуудые ашаглажа эхилээ. Тиин 1953 ондо энэ колхоз орооһото культурануудые тариһан 4.485 гектар талмай дээрэһээ дунда зэргээр 22,2 центнер ургаса, тэрэ тоодо 3.468 гектарһаа 23,5 центнер шэнинсын ургаса хуряажа абаһан байна. Тиигэжэ энэ колхоз 1953 ондо түрэндөө 228 мянган пүүд таряа тушаажа, 2.080 мянган түхэригэй мүнгэн олзо доход абаа, колхозниуудай ажалта үдэртэ 5 килограмм таряа, 4 түхэриг 41 мүнгэ хубаһан байха юм. 1954 ондо энэ колхоз 1.500 гектар шэнэ газарнуудые ашаглаха түсэбтэй. Тэд колхозниуудынь энэ түсэбые дээшэлүүлхые гуйна.

Нимэ колхозуудыг Казахстанай областьнуудта мүнөө үедэ үсөөн бэшэ.

Парти болон Правительствын даалгабариуудые бэелүүлхэ талаар республика доторнай мүнөө үедэ хүдэлмэри дэлгэржэ байна. Колхозуудыг шэнэ ба боро газарнуудые ашаглахын тула эриэмтэйгээр бэлэдхэнэ. Тус үстаа 20—30 мянган гектар таригдаг талмайтай орооһото культурын шэнэ гомо 92 совхозуудыг байгуулагдана. Тракторна парктуудыг гүйсэд техническэ бэлэн болгогдоно, хабарай полевой хүдэлмэриуудые эмхидхэхэ түсэбуудыг табигдана, шэнэ техникэ ерэнэ. 1954 ондо Казахстанай МТС-үүд болон совхозуудта хамта дээрээ 53.800 (арбан табан үсөтэй) тракторнуудые абаха юм. Энээнэй эсэстэ МТС-үүдэй тракторна парк хоёр дахин, харин тиихэдэ совхозуудай—гурба дахин ехэ болохо юм. Энэнь шэнэ газарнуудта орооһо таряа үйлэдбэрилхэ талаар парти, Правительствын тон ехэ техническэ база байгуулжа байһынь харуулна. Шэнэ ба боро газарнуудые ашаглаха ябадалдань Казахстанда бүхы оромнай туһална. Партиин хряагаар шэнэ газарнуудые ашаглахын тула, ахадүү республикануудаа комсомолецуудыг, залуушуулыг, эрхим түрүү хүнүүдыг Казахстан ерэнэ. Москвагай, Украиныг, Кубаниин эльгээһэн түрүүшын мянгаад хүнүүд шэнэ газарнуудые ашаглаха районуудта ерэнхэй. Тэдэнэр МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэридэ элэбхитэйгээр хабаадалсажа хүндэ ба һайн һайхан хэрэгээ бэелүүлжэ эхилээ. Эдэ гайхамшаг та залуушуудые эрхим һайнаар үзэлаха, тэдэнтэ ажаһуудалай шухала условиуудые байгуулха ба культурнаар хангаха зорилгоойбди.

Шэнэ ба боро газарнуудые ашаглалгада орооһон трактористнуудыг, механигуудыг, комбайнернуудыг, совхозуудай болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд, колхозниуудыг, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд манай партиин үүсхэлтэр эхилэгдэһэн агуусхэ хэрэгтэ хабаадалсаха болоһондоо, коммунистическэ общество байгуулхын түлөө манай арадай тэмсэлдэ элитэ схэ һуурине хэлсээшгүй эзэлхэ ёһотой байһан зорилгонуудые шидхэлгэдэ хабаадаха байһандаа омогорхоно. **(Альга ташалга болобо).**

Үнэтэ техническэ культурануудые —хлопок, сахарна свёкло, шара тамхин ба бусадые, мүн тэрэшэлэн рисые үйлэдбэрилхэ ябадал манай орооһо түрэнэй шухалын шухала удхашанартай. Энэ культурануудые үйлэдбэрилхэ база болохо Казахстанай урда областьнуудта тон һайн условиотой байбашье, эдэ культурануудай, илангаяа хлопогой ургаса тон бага, таригдынь талмай хангалтагүй. Хоёһон губи гала гэжэ нэрлэгдэдэг үндэр үрэжэлтэй хэлэн зуугаад мянган гектар газарнуудыг сёотоор ашаглагданагүй.

Тиихэ зуураа түрүү колхозуудыг болон колхозниуудыг техническэ культурануудай үндэр ургасые абаха талаар тон һайн условиуудай бии байһанинь харуулна. Рис таригаар мастернуудыг болохо Кзыл-Ординска областнин «Кзыл-Ту» колхозой бригадир Ибрай Жахаев, «Авангард» колхозой звеньевой байһан Ким Ман Сам гектар бүриһөө 150—170 центнер рисэй ургаса хуряаһан байна. Талды-Курганска областнин «Первое Мая» колхозой мэдэжэ свёкловод Ольга Гонаженко гектар бүхэнһөө 1.200 центнерһээ дээшэ хэмжээнэй сахарна свёклын ургаса хуряажа абаа. Хоёһон губи талын үндэр үрэжэлтэй газарнуудые ашаглалгын ямар ехэ ашаг туһа үгэхэ байһыень Пахта-Аральска районой «Коммунист» колхоз харуулна. Хэдэн жэлэй турша соо энэ колхоз Шаульдерска, Чаяновска ба Тюлькубасска районуудһаа 3—4 дахин бага хлопок таридаг байбашье, эдэ районуудай хамта дээрээ туша аһантай адли хэмжээнэй хлопогые түрэндөө тушаадаг байна.

Манай зорилго юуб гэхэдэ, техническэ культурануудые үйлэдбэрилхэ ябадалые схээр дээшэлүүлгэ болоно. Энээнэй тула үйлэдүүрилин сетьнуудые ашаглалга ба харуулһалые һайжаруулха, шэнэ газарнуудые үйлэхэ ябадал эмхидхэхэ, колхозуудта ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, ахадүү Узбекистанай дүй дүршэлые хэрэглэн түрүү агротехникые нэбтэрүүлхэ шухала болоно.

Казахстанда хүдөө ажахын гол шухала һалбарынь хэзээ бүхэндэ малажал байһан юм. 175 миллион гектар болодог хэзээ бүхэндэ малажал байна. Энэ ехэ ресурснуудыг, сабшалангай ба бэлшээрин газарнуудыг бүхы түрэлэй хэдэн арбаад миллион тоо толгой малтай байха арга боломжые Казахстанай колхозуудыг болон совхозуудыг олгоно.

Олон жэлэй саада тээ Казахстанай колхозниуд-ударнигуудай съезддэ эльгээһэн амаршалга соогоо манай партиин Центральна Комитет шиидэжэ бэшээ һэн гэбэл: «Казахстанай колхозниуд-ударнигуудыг. Болоошохоо сагаа болгор соо Казахстаные Зүүн зүүн социалистическэ малажалай түрүү отряд болгохо гэһэн шухалын шухала зорилго ганай урда табигдана».

Тэрэ гэһэнһээ хойно Казахстанай малшад ехэхэн амжалтануудые гүйлаа. Малай тоо толгой олошороо, хэдэн колхозуудыг малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн амжалтануудые гүйлаа. Олохон малшад үнэн сэхэ ба шэн зоригто ажалайнгаа түлөө медальнуудаар, орденуудаар шагнагдаа. Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэдэ хүртөө.

Гэхэтэй хамта, хээрын тэжээлэй ресурснуудай ехэ байбашье малай тоо толгойе хүгжөөхэ, тэрээнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн арга боломжын бии байбашье, Казахстанай малажал хадаа ажахын үлэмжэ ехээр гэгдэнэ һалбари байһан ханнаараа, олохон колхозуудта малажалһаа орохо олзо доходуудыг хангалтатай дээрэ тоолохоор бэшэ байна гэжэ схэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Малай хойноһоо муутаар харуулһаһанай, байлгаһанай, эдэлэлүүлһэнэй эсэстэ жэл бүхэндэ малшуудыг олоор үхэнэ, түл абалга доошолно.

Казахстанай малажалые ёһото гуримаар эмхидхэхэ, малай тоо толгойе олошоруулха ба тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго Казахстанай бүхы колхозуудай, болон совхозуудай, партийна болон советскэ организацинуудай урда та...бигдана. Казахстан хадаа Советскэ Союз дотор мяха, ооһо ба малажалай бусад продуктнуудые үгэхэ гол республика болохо ёһотой болоно, харин тиихэдэ малажал эрхилдэг колхозуудыг өөрынгөө ажахын ба колхозниуудайнгаа хангагдасын хэмжээе дээшэлүүлжэ шадаха ба дээшэлүүлхэшье ёһотой байна.

Энээнэй тула тэжээлэй страховой запасуудые байгуулга оруулалсан, шухала хэрэгтэй хэмжээнэй үйлэ тэжээлээр бүхы малаа гүйсэд хангаха зорилгые нэн түрүүн шидхэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа тэжээлэй газарнуудые зүбөөр ашаглаха ябадал эмхидхэлгээр, үйнай үгы байһан дээрэһээ мүнөө дээрээ ашаглагдаагүй байһан ашаг шэмэ ехэтэй бэлшээрин газарнуудые үйнажаруулгаар, лиманна үйалуурине хэрэглэжэ, сабшалангай газарай ургасые дээшэлүүлхэ аргаар түйлагдажа болохо байна. Энээнэй тула үбһэ хуряалые ба зөөлые механизациллха ябадал дээшэлүүлхэ ехэхэн арга боломжо бии. Ойрын хоёр жэлэй турша соо малнуудыг байрануудаар хангагдажа, байгаалиин элдэб аюулнуудһаа зайсуулагдаха ёһотой.

Малажалые амжалтатайгаар хүгжөөхэ ябадалай шухалын шухала условиг юуб гэхэдэ, малшадай материальна урмашалгые саашадань дээшэлүүлгэ ба малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ, илангаяа холын бэлшээрин дээрэ ябаһан малшадта шухала условиуудые байгуулга болоно. Эдэ хэмжээ-ябуулганууде бэелүүлхэ хэрэгтэнь КПСС-эй Центральна Комитет болон Советскэ Союзай правительство Казахстанда али бүхы туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлнэ.

Нухэдүүд, байгаалиин ашагта малтамалнуудай талаар Казахстан хадаа Советскэ Союзай баялиг районуудай нэгэн ба промышленностие үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ дүүрэн...арга боломжотон байна. Казахстан хадаа ерэдүйдэ Советскэ Союзай хүсэ схэхэ промышленна энергетическэ базануудай нэгэн боложо шадаха ба болохошье ёһотой. Гэхэтэй хамта энэ энергетикын, нүүрһэнэй промышленностиин, мүн тэрэшэлэн үнэтэ металлургиин предприятинуудые шэнээр байгуулха ба бии байгаа предприятинуудые хүгжөөхэ талаар ехэхэн дутуу дутануудыг бии байһаар. Заводуудые, шахтануудые, электростанцинуудые, тэр байрануудые, культурно-ажаһуудалай ба бусад объектнуудые бодхоодог барилгын организацинуудыг барилгынгаа түсэбуудые жэлһээ жэлдэ дүүргэнэгүй.

1953 ондо республика соо бии байгаа барилгын 106 организацинуудай ороддоо 14-иинь барилгынгаа түсэбые дүүргээ. Түүлэй дүрбэн жэлэй турша соо барилгын түсэбые дүүргээгүй дээрэһээ түрэнэй һомолһон 2,2 миллиардһаа дээшэ тухэриг хэрэглэгдэнгүй үлэһэн байна.

Байрын гэрнүүдые барилга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдаа. Түүлэй жэлнүүдэй турша та байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха ябадал үсөөрөө. Жэшээнь, 1950 ондо байрын гэрэй барилгын түсэб республика дотор 98 процент, 1951 ондо—88 процент, 1952 ондо—85 процент ба 1953 ондо ороддоо 77 процент дүүргэгдэһэн байгаа.

Алма-Ата городто энэ хэрэг илангаяа муу банна. Энэ 1951 ондо гэр байрануудые барилгын түсэбэй 54 процентынь, 1952 ондо—52 процентынь ба 1953 ондо бүхы дээрээ түсэбэй 12 процентынь дүүргэгдэһэн байгаа. Иимэ үшэр яабашье саашадаа тэсэшэгүй ба советскэ болон партийна органуудай, мүн тэрэшэлэн союзна министерствонуудэй зүгһөө тусгаар анхарал хандуулхые эринэ. Парти хадаа ажалшадай гэр байрын ажаһуудалай условинуудые һайжаруулха тухай тон ехэ анхарал ороддолго гаргана. Үшэр тиимэһээ барилгые эрхилдэг организацинуудта даалгагдаһан хэрэгүүдэнигээ түлөө харюусалгагүй байлгые ба барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй журамгүй ябадалые эрилшуud усадхаха хэрэгтэй.

Промышленна болон гэр байрын барилгые нилээд дээшэлүүлхэ, хүдэлжэ байгаа промышленна предприятинуудай хүдэлмэрине һайжаруулха гэһэн хоншолуулагдашагүй зорилго манай урда байна.

Хүдэлмэришэн ангилин, инженерно-техническэ кадрнуудай болон хүтэлбэрилхэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай хүсэл эрмэлзэлгэнь промышленна болон транспортын урда байһан ехэхэн зорилгонуудые шидхэлгэ тээшэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ, продукцийн өөрын үнэ сэнгые химдаруулга ба тэрэнэй шанарые һайжаруулга тээшэ нэглүүлэгдэхэ ёһотой.

1954—1955 онуудта 6,3 миллион гектар шэнэ газарнуудые ашаглаха талаар, орооһо таряа ба техническэ культурануудые, нэн түрүүн хлопок, сахарна свёклые үйлэдбэрилгэ нилээд ехэ болгохо талаар, бүхы түрэлэй малай тоо толгойе саашадань олошоруулха ба тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар хүдөө ажахын ажалшадай урда тон харюусалгатай ба хүндэтэй зорилго табигданхай.

Ажахын байгуулалтын бүхы участогуудыг дээрэ социалистическэ мүрысөөс бүхы хэмжээгээр дэлгэрүүлэн, Казахстанай ажалшад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро нигтаар жагсажа, КПСС-эй Центральна Комитедэй болон союзна правительствын туһаламжаар урдаа табигдаһан зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, энээгээрээ манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ нилээд ехэ оруулалта оруулха байһандань ямаршье һэжэг байхагүй. **(Альга ташалга болобо).**

Нухэдүүд! Бүхы советскэ арад мэтэ, Казахстанай ажалшад СССР-эй Верховно Советтэ болохоёо байгаа һунгалтада морально-политическэ нэгэдэлтэй байһанаа, советскэ Эхэ оронойнгоо саашадаа һалбаран мандахын түлөө тэмсэлэй галаар манай партиин Центральна Комитедэй табиһан зорилгонуудые дүүргэхээр бүрин бэлэн ба хизаагүй шидэшги байһанаа харуулха гэжэ этигэн найдахые зүбшөөрыт. **(Нэрьемэ альга ташалга болобо).**

Коммунистическэ парти болон арадай агуухэ нэгэдэлые элирүүлэн харуулдаг нинтын хүгжэлгын ехэ хүсэн болохо коммунистнуудыг болон партийнабэшэ хүнүүдэй блок мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга болобо).**

Советскэ арадуудай бэдэршэгүй ханн барисаан мандахы болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга болобо).**

Коммунизм тээшэ советскэ арадые шалгалга түлэлдэрөөр ударидажа ябаһан Коммунистическэ парти мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга болобо).**

Агуухэ советскэ арад коммунизм байгуулагшад мандаха болтогой! **(Нэрьемэ, удаан замхашагүй альга ташалга болобо).**

ЗҮРАГ ДЭЭРЭ: эмэ жэлдэ фабрично-заводской һургуули дүүргээд, мүнөө түмэр замай Улан-Удын деподо машинистнуудай туһалагшаар хүтөлмэрилжэ байһан үйлэдбэриин түрүүшүүл, залуу һунгагшад (зүүн тарһаа) В. В. Петров, А. В. Добрынин багшаа һунгуулиин № 11 участогта голосовалжа байна.

Н. Уховай фото.

1954 оной мартын 11-дэ Тбилисско-Калининска һунгуулиин округой һунгагшадай суглаан дээрэ

НҮХЭР М. Г. ПЕРВУХИНАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Нүхэдүүд! Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй депутадта танай кандидат болоһон намда найдаһанайтнай түлөө үнэн зүрхэнэй, гүн гүнзэгы баясхалангаа Таанадта, мүн һунгуулиин Калининска округой бүхы һунгагшадта хүргэхые зүбшөөрыт. **(Альга ташалга болобо).**

Манай Коммунистическэ партида ба тэрээндэ хизааргүй үнэн сэхэ байдаг коммунистнуудта һунгагшадай агууехэ этигэлтэйгээр хандадаг ябадалда би өөртөө үзүүлэгдэһэн этигэлые нэн түрүүн нэгэдүүлнэб. Арадай этигэл найдабариһаа, арадай һунгагдамал байхаһаа үлүү ехэ зол, хүндэлэл советскэ хүндэ байхагүй юм.

Урдынхидаал адляар, хойшодоошье манай партида үнэн сэхээр, эсэстээ хүрэгэр алба хэхэб, советскэ арадай аша туһада ба зол жаргалай тулада, социалистическэ Эхэ орондоо өөрынгөө бүхы хүсэ шадал, эрдэм мэдэрэлгые үгэхэб гэжэ Таанадые өөрынгөө зүгһөө найдуулха хүсэлтэй байнаб. **(Альга ташалга болобо).**

Нүхэдүүд! СССР-эй Верховно Соведтэ болоһон һүүлшын һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша дотор Коммунистическэ партиин ба советскэ арадай хэһэн хүдэлмэриин алдарта дүнгүүд бүхы һунгагшадта Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга соо гаргагдаба, манай эдэлжээтэ зорилгонууд тэрэшэлэн заагдаба.

Эдэ гайхамшагта дүнгүүд ба шэнэ перспективэнүүд советскэ хүнүүдые баясуулна, манай Советскэ Эхэ ороной түлөө, агууехэ Коммунистическэ партиин түлөө үнэн зүб омогорхолой мэдэрэл түрүүлнэ.

Советскэ Союзай бүхы республикануудай экономикын ба культурын хүсэтэ дэбжэлтын условидо, өөһэдынгөө хүсэнүүдэй һалбаран хүргэжэ байхада, манай орон Советскэ засагай верховно органуудта болохо һунгалтые угтана.

Агууехэ Ленинээр байгуулагдаһан ба марксизм-ленинизмын түрүү һургаалаар зэбэглэгдэһэн, хүдэлмэришэн ангиин дайсадта эсэргүү байлдааануудта 50 жэлэй турша дотор хатуужаһан, Коммунистическэ партиманай арадые прогрессэй замаар, ленинскэ замаар бата найдабаритайгаар хүтэлэн ябана.

Хүндэ промышленность хадаа амгалан экономикын хүргэлтын үндэһэ һууринь, манай ороной оборонын хүсэ шадалай үндэһэ һууринь байһан юм, байнашье. Арадай бүхы ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн хубилалга бэелүүлэн, ороноо элбэхитэй оборондо бэлэдхэн, Коммунистическэ партиин түрүү зэргын, хүсэн түгэлдэр хүндэ индустри байгуулаа. Тэрээндэ түшэглэн, советскэ арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда дайсанние бута сохижо, шидхэхы илалта туйлаба.

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ хүндэ промышленностие хүргжөөлгэдэ шэнэ ехэ амжалтануud туйлагдаа.

Арадай ажахые хүргөөхэ хэрэгтэ туйлагдаһан туйлай ехэ амжалтануудые Советскэ Союзай электрификацилгын түргэн ургалтаар харуулхые би хүсэнэб, ушарынь мүнөөнэй условидо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүргжэлтын хэмжээн ороной энергетическэ базын байдалаар нилээд ехэ хэмжээгээр тодорхойлогдоно. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта һайжаруулагдаһан түрүү техникэ хадаа электричествые хэрэглэлгэ дээрэ, үйлэдбэрийн процессүүдые электрификацилга дээрэ үндэһэлэгдэһэн байна.

Манай оронние электрификацилгын асуудалнуудые харалгатай дашарамдан, 1921 ондо Владимир Ильич Ленин нигэжэ бэшэһэн байгаа: «Газартаряалангыешье шэнэдхэн эмхидхэжэ шадаха машинна томо промышленность социализмын имагта гансахан материальна үндэһэ һуури байжа болохо юм. Гэбэшье, энэ юрэнхы байдалаар хизаарлажа болохогүй. Тэрэнние эли тодорхой болгохо шухала. Эгээн шэнэ техникын хэмжээндэ таараха, газартаряалангые шэнэдхэн эмхидхэжэ шадаха томо промышленность хадаа бүхы ороннис электрификацилга мүн».

Тэрэ үедэ манай орон дотор гражданска дайн һая дүүрээд, интервентнүүдэй сэрэгүүдэй үлэгдэлнүүд үгы хэгдэжэ байгаа. Ороной ажахы һандаргагданхай, хүдэлмэришэд һандаргагдаһан хүйтэн цехүүд соо хүдэлмэрилжэ, тулгдөөгүй хүйтэн байрануудта ажаһуужа, үлдэжэ байгаа. Хүдөө ажахы бүрин упалтада ороод байгаа.

Иимэ байдалда манай партиэлектрификацилгын база дээрэ социалистическэ хүндэ индустриие байгуулха гээшэ һандаргалтые дабаха ба ороной экономикые дэбжээхэ гансахан арга гэжэ хараһан байна.

Электрификацилгын түрүүшын түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ манай партиин бата найдабари хадаа манай орондо социализм байгуулха арга боломжые гениальнаар уридшалан харалгаар, арадай революционно эршэ хүсэнүүдтэ гүн гүнзэгы этигэлээр үндэһэлэгдэһэн байгаа.

1750 мянган киловатт хүсэтэй 30 электростанци бариха гэжэ хараалагдаһан ГОЭЛРО-гэй түсэб советскэ арадай шэн зорилго, баатарлиг ажалай ашаар, тон богони болзор соо—10 жэлэй туршада бэелүүлэгдэһэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхын урда тээ СССР-эй электростанцинууд революциин урда тээхи Россида үйлэдбэрилэгдэжэ байһанһаа 24 дахин ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргажа байгаа. Дайн манай энергетическэ ажахыда тон ехэ гарза хохидол ушаруулба. Бидэнэр электростанцинуудай 5 миллион шахуу киловатт хүсэ гээгээбди. Гэбэшье, дайнай эсэстэ Уралда ба Востогто, мүн Кавказда шэнэ электростанцинуудые бариһанай ашаар, дайнай урда тээ байһан СССР-эй электростанцинуудай хүсэ һэргээгдэһэн ба дайнай хойто тээхи табанжэлэй түрүүшын жэлнүүдтэ электроэнергиин хүсэнэй, мүн үйлэдбэрилгын талаар дайнай урда тээхи хэмжээнһээ үлүүлэгдэһэн байгаа.

1953 ондо Советскэ Союзай электростанцинууд 133 миллиард квтч электроэнерги гү, али 1913 ондо гаргагдаһанһаа 68 дахин ехээр үйлэдбэрилэн гаргаба.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ манай орон электрификацилгые хүргжөөхэ, тиин арадай бүхы ажахые хүргжөөхэ талаар иимэ асари ехэ алхам хэбэ.

Ороной энергетикын хүргжэлтэдэ болоһон шанарай һайжаралые тэмдэглэхэ тэрэшэлэн шухала. Революциин урда тээхи Россида дунда ба томо гидроэлектростанцинууд байгаагүй, тиин мүнөө районно электростанцинуудай үйлэдбэрилдэг бүхы электроэнергиин 17 процент шахуунь гидростанцинуудта үйлэдбэрилэгдэнэ. Районно тепловой электростанцинуудай электроэнергиин 80 шахуу процентнь урдада хэрэглэгдээгүй шахуу байһан нютагай химда сэнтэй түлишэ (хүрин нүүрһэ, торф, сланц, нүүрһэ баяжуулгын отходууд гэхэ мэтые) шатаадаг электростанцинуудаар үйлэдбэрилэгдэнэ.

Предприятинууд ба городуудые тепловой энергеэр хангахын тулада электростанцинуудһаа тепловой энерги централизованно ёһоор эльгээжэ, городуудые ба промышленна предприятинуудые теплофикацилга манай орондо үргэнөөр хүргжөөгдөө. Энэнь түлишэ нилээд ехээр алмаха, городуудые болбосон түхэлтэй бололгые, тиин ажалшадай ажабайдалай условинуудые һайжаруулха арга боломжо үгэнэ.

Хүдөө ажахыда электроэнерги улам ехээр хэрэглэгдэжэ эхилээ. Хүдөөгэй электротүхеэрэлгэнүүдэй хүсэниинь 1940 онойхитой сасуулхада 4 дахин ургаба. Гэбэшье, энэнь тон хангалтагүй байна, ушар иимэһээ хүдөөгэй электростанцинуудые барижа, мүн гүрэнэй электросистемэнүүдһээ электроэнерги, колхозуудта, МТС-үүдтэ ба совхозуудта үгэжэ, хүдөө ажахые электрификацилга ябадалые ойрын жэлнүүдтэ эрид ехэдхэхэ гэжэ хараалагдаа.

Коммунистическэ партиба Советскэ Правительство манай ороной электроэнергетическэ базые хүргжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

Табадахи табанжэлэй үнгэрһэн гурбан жэл соо районно хүсэтэ шэнэ 24 электростанци ашаглалгада оруулагдаба. 1953 ондо хүсэтэ шэнэ электростанцинууд: Иртыш мүрэн дээрэ Усть-Каменогорско ГЭС, Гюмушска ГЭС, Мингечаурска ГЭС-эй түрүүшын ээлжээн ашаглалгада оруулагдаба. Гидростанцинуудта ба паротурбинна электростанцинуудта жэл соо бүхы дээрээ 2800 мянган киловатт гү, али ГОЭЛРО-гэй түсэбэй ёһоор 10 жэл соо байһанһаа 1,6 дахин ехээр ашаглалгада оруулагдаа.

Энэ жэлдэ Камска ГЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй ба Волга дээрэ Горьковско ГЭС-эй барилга дүүрэхэ юм. Гогтоогдоһон болзорһоо жэл урид ашаглалгада оруулагдаха Каховско ГЭС-эй барилга түргэн темпээр хэгдэжэ байна. Центртэ, Донбассга, Уралда ба Сибирьтэ тепловой томо электростанцинууд баригдана.

Грузинска Социалистическэ Республика электрификацилгын талаар ехэ амжалтануудые туйлаа. Революциин урда тээхи үедэ Кавказай гидроэнергетическэ баян ехэ ресурснууд огто ашаглагдадаггүй байгаа. Грузида Советскэ засагай тогтоогдоһоной һүүлээр уданшьегүй гидроэлектростанцинуудые бариха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилбэ.

Мүнөө Грузида Загэс, Рионскэ ГЭС, Храмгэс, Читахеби ГЭС, Сухумска ГЭС, Самгорско ГЭС, Аджарис-Цхальска ГЭС ба хэдэ хэдэн бусад электростанцинууд баригдаад, хүдэлмэриджэ байна.

1953 ондо грузинска энергосистемэдэ электроэнерги үйлэдбэрилгэ 1913 онойхитой сасуулхада 94 дахин ургаба, тайлбарилан хэлэхэдэ, Грузиин энергетикэ хадаа СССР-тэ бүхы дээрээ байһанһаа 1,5 дахин түргэнөөр ургаба.

Грузиин гидроэлектростанцинуудай хүсые 2 дахинһаа үлүүгээр, тэдэнэй үйлэдбэрилгые 2,3 дахин ехэ болгохо Ортачальска, Гуматска, Ладжанурска, Ткибульска ба бусад хэдэн шэнэ гидроэлектростанцинууд мүнөө баригдажа байна. **(Альга ташалга болобо).**

Хүндэ промышленностие хүргжөөхэ талаар туйлагдаһан амжалтануud арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ ябадалые эрид ехээр дээшэлүүлхэ арга боломжо байгуулаа.

Эдеэ хоолой ба үргэн хэрэглэлэй промышленна товарнуудые хүн зондо худалдалгые 2—3 жэлэй туршада нилээд ехэ болгохын тула Коммунистическэ партиба Советскэ Правительство хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностие түргөөр хүргжөөхэ үргэн программа хараалба.

Бидэнэр Советскэ Союзай хүргжэлтын шэнэ шатада ороод ябанабди, тэрэ хадаа советскэ арадай материальна ажана байдалай ба культурын нилээд ехэ дэбжэлтээр тайлбарилагдана.

Арадай жаргал тухай, хүн зоной материальна болон культурна ажана байдалые таһаралтагүйгөөр дээшэлүүлхэ тухай анхарал оролдолго хадаа Коммунистическэ партиин гол зорилго, дээдэ хуули ёһон мүн.

Өөрынгөө политикада Коммунистическэ партиба хадаа дээдэ техникын база дээрэ социалистическэ үйлэдбэрилгые таһалгаряагүйгөөр ургуулха ба һайжаруулха зэргээр бүхы обществын саг үргэлжэ ургажа байгаа материальна болон культурна эрилтэнүүдые эгээн ехээр хангаха гэжэ хараалһан социализмын экономическа гол хуули ёһондо түшэглэнэ.

Обществын эрилтэнүүдынь угаа ехэ ба олон янзын байна. Шэмэ ехэтэй ба амтатай эдеэ хоолтой, эрхим шанартай ба гоё һайхан гутал хубсаһатай, гэр байрада хэрэглэгдэхэ зохидоор ба ураһнайнаар бүтээгдэһэн зүйлнүүдтэй байха эрилтэнүүд тухай үгэ хэлэгдэнэ. Энэ хадаа һайн гэр байратай байха, городуудта ба тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, бэеэ аргалуулха ба культурнаар амарха, хүн зонние медицинскэ талаар һайнаар хангаха гэһэн эрилтэнүүд мүн. Энэ хадаа хүнүүдэй эрдэм болбосорол үргэнөөр абалгын ба культурна хүргжэлтын, тиимэ болохолоороо, үхибүүдэй эмхи зургаануудай, һургуулинуудай, техникумүүдэй, дээдэ һургуулинуудай, клубуудай, театрнуудай, кино ба стадионуудай сетние үргэдхэхэ шухала байһанай эрилтэнүүд мүн.

Арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг промышленностиин һалбаринууд 1953 ондо, илангаяа жэлэй хоёрдохи хахадтань, 1952 онойхиһоо бүри түргэн темпээр хүргжөөгдэбэ.

1953 ондо, илангаяа жэлэй хоёрдохи хахадта хүн зондо товарнуудые худалдалга 1952 онойхитой сасуулхада нилээд ехэ болобо.

Манай промышленностыда байгаа бүхы резервнүүдые элирүүлэн ашаглахын, зарим предприятинуудай, организацинуудай ба тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые хурсд шангаар шүүмжэлэлгэ ба өөрынгөө шүүмжэлгые дэлгэрүүлхын, тиин арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ ябадал түргөөр ехэ болгогдоно.

Социалистическэ промышленностие бүхы хэмжээгээр хүргжөөхэтэеэ хамта, манай партиба социалистическэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань түргэнөөр хүргжөөхэ ехэ программа хараалба. Энэ программые бэелүүлгэ бүгдэ-арадай тон шухала удхашанартай юм, ушарынь, энээнгүйгөөр орон дотороо эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг ехэ болгохо, арадай материальна ажана байдалые ойрын 2—3 жэл соо эрид ехээр дээшэлүүлжэ болохогүй юм.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленум хүдөө ажахые хүргжөөлгэдэ, колхозуудай, машинно-тракторна станцинуудай ба совхозуудай хүдэлмэридэ байһан ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлһэн, эдэ дутагдалнуудые зайлуулха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые түргэнөөр хүргжөөхэ программа баталан абаһан байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Союзай бүхы ажалшад хадаа бүхы арадай хойшолуулангүй бэелүүлхэ шухала хэрэг мүн гэжэ хүдөө ажахые хүргжөөхэ энэ программые хүлеэн абаа.

Сентябрьска Пленумэй болоһон сагһаа хойшо үнгэрһэн богони саг соо бага бэшэ юумэ хэгдээ, хүдөө ажахы түрэнһөө ехэхэн туһаламжа абаа.

Партиин Центральна Комитедэй һая болоһон Пленум орон дотор орооһо үйлэдбэрилгые саашадань ехэдхэхэ тухай нүхэр Хрущевой гайхамшагта элидхэл зүбшэн хэлсэһэн ба 1954—1955 онуудта орооһото культурануудай тарилгада 13 миллион га шэнэ ба боро газарнуудые элдүүрилэн ашаглаха талаар тодорхой хэмжээ-ябуулганууdые баталһан байна. Энэ хадаа бэрхэшээлтэйшье һаа, хүндэтэ зорилго мүн. Тэрэниие шиидхэлгэдэ олон мянгаад советскэ хүнүүд, илангаяа залуушуул оролсобо.

Колхозуудай, машинно-тракторна станцинуудай ба совхозуудай хүдэлмэридэ байһан дутагдалнуудые зайлуулга, бии байһан резервнүүдые ашаглалга хадаа хүдөө ажахые хүргжөөхэ талаар хараалагдаһан программые түргэнөөр бэелүүлхэ арга олгохо юм. Грузинска республикын хүдөө ажахын байдалаар энээниие харуулжа болохо.

Саашаа, хэрбээ 1953 ондо колхозуудта хүдөө ажахын гол культурануудай ургаса республика дотор бүхыдөө нэгэ гектарһаа дунда жэшээгээр: сайн культураар — 2619 килограмм сортовой набшаһа, виноградниуудай талаар — 45—50 центнер, тамхинай талаар —11,5 центнер байгаа һаа, түрүү колхозуудта ургаса нилээд ехэ байһан ба дунда жэшээгээр 1 га газарһаа сайн талаар — 5.782 килограмм сортовой набшаһа, виноградниуудай талаар — 122 центнер ба тамхинай талаар — 21—28 центнер болоһон байна.

Түрүү колхозуудай амжалтануud тухай дурсагдаһан мэдээнүүд хадаа хүдөө ажахые түргэнөөр ба хүсэ ехэтэйгээр хүргжөөхын тула республикада ямар ехэ резервнүүдэй байһаниие тодорхойгоор харуулна.

Хүдөө ажахые эрид ехээр хүргжөөхэ талаар хараалагдаһан программые бэелүүлгэ хадаа гансахан хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэ, харин манай социалистическэ промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, илангаяа машина бүтээгшэдэй ба химигүүдэй шухалын шухала хэрэг мүн.

Манай ороной экономикын нинтэ ургалтын үндэһэ һуури дээрэ ажалшадай доходууд таһалгаряагүйгөөр дээшэлнэ, түрүүшын ээлжээндэ промышленна ба эдеэ хоолой товарнуудай түрэнэй рознично сэнгүүдые саг үргэлжэ химдаруулһанай ашаар бодото салин хүлһэн ургана. Гэхэтэй хамта, колхозно таряашадай доходууд ехэ болгогдоно.

Ажалшадай гэр байрануудые бариха, городуудые болбосон түхэлтэй болгохо, арадай эрдэм болбосорол ба элүүрые хамгаалгые хүргжөөхэ ябадал Коммунистическэ партиин болон Советскэ Правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолго болоно.

Ороной городуud ба тосхонуудта хаа хаанагүй шэнэ гэр байрануud, һургуулинууd, больницануud, үхибүүдэй ба культурна эмхи зургаануud баригдана.

Манай партиба түрүү советскэ наукые саг үргэлжэ хүргжөөхэ ба һалбаруулха тухай анхарал оролдолго холодоо гаргана.

Үрэ ехэтэй творческо ажалай шухала бүхы условинууd советскэ эрдэмтэдтэ байгуулагданхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай эрдэмтэд элдэб янзын эрдэм мэдэлгын талаар хэдэн олон ехэ нээлтэнүүдээр наукые баяжуулаа.

Советскэ Союз хадаа ороной арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанда түшэглэһэн олонациональна социалистическэ түрэн гээш».

Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй энэ хани барисаан манай гүрэнэй бүридэлгын ба хүргжэлтын олон зуун жэлэй турша дотор бии болобо. Энэ хани барисаан гадаадын олон тоото булимтарагшадтэ эсэргүү арадуудай тэмсэлээр бии болобо, энэ хадаа помещигуудтэ ба капиталистнуудта эсэргүү, хаанай ёһо журамда эсэргүү хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай революционно тэмсэлээр бии болоһон ба бэхижэһэн байна. Энэ хани барисаан социализмын илалтын түлөө, арадуудай зол жаргалай түлөө ами наһаяа үгэһэн хүнүүдэй, ород, украин, белорус, грузин, азербайджан, армян ба бусад арадуудай эрхим хүбүүдэй шуһаар хатуужаһан юм.

Агууехэ дайнай үдэрнүүдтэ манай арадуудай хани барисаан улам ехээр батажаа, тиихэдэ СССР-эй бүхы арадуud бүгдөөрөө ябажа, бузар дайсантай дайлалдаһан, фашистска булимтарагша сэрэгүүдые сохиһон, социалистическэ гүрэнөө капиталистическэ дарлалтаһаа эбарһан, байлдаанай газарта шуһаяа адхаруулан, дайсанние бута сохиһон юм.

Нигта холбоотойгоор ба ахадуугэй хани барисаатайгаар ябажа, манай ороной арадуud дайнай ушаруулһан гарза хохидолнуудые богони саг соо үгы болгобо, һандаргагдаһан ажахыгаа һэргээн бодхоообо, социалистическэ экономикые түргэн темпээр хүргжөөжэ байна.

Советскэ Союзай арадуудые хоорондонь таһалан холодхожо хэншье, хэзээдэшье шадахагүй.

Буржуазна националистнуud, меньшевигүүд ба элдэб янзын урбагша дайсад Советскэ Союзай арадуудай хоорондо национальна хэ̂морол үүдхэхые нэгэтэ бэшэ һэдэһэн; тэдэнэр, тусгаарлабал, Грузинска республикые Советскэ Союзһаа таһалхые һэдэһэн юм. Тэдэнэр энээниие хэжэ шадаагүй, хэзээдэшье хэжэ шадахагүй. **(Альга ташалга болобо).** Советскэ Грузиин коммунистнууд ба ажалшад 1921 оной июльдэ Грузиин Коммунистическэ партиин Тбилисскэ организациин хамтын суглаан дээрэ хэһэн элидхэл соогоо И. В. Сталинай тодорхойгоор хэлэһэн. Коммунистическэ партиин иимэ заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр дахана: «Капиталистическэ гүрэнүүдэй зүгһөө советскэ ороноудта сохом дайсан харшаар хандадаг байһан ушаһаа, — гэжэ тэрэ хэлэһэн юм, — Советскэ Грузиин, мүн ямаршье ондоо советскэ ороной огто амяарланги тогтон байха ябадал сэрэгэй хараа бодолооршье абаад үзөө һаа, мүн ажахын хүргэлтын хараа бодолооршье ябаад үзөө һаа, һанаанда оромоор бэшэ байһаниинь лабтай. Сэрэгэйшье, ажахыншье талаар советскэ гүрэнүүдэй хоорондын дэмжэлгэ хадаа эдэ гүрэнүүдэй хүргэлтэдэ заабод хэрэгтэй условиг мүн».

Саашадаа тэрэ хадаа Закавказьеын арадуудай хоорондо дайсан харша үзэл нэбтэрүүлдэг буржуазна национализмын элдэб янзын аашануудта эсэргүү эгээн эрид шангаар тэмсэхэ, бүхы национальностьнуудай ажалшадай ахадуугэй һанал нэгэдэлгэ ба хани барисаа сахиха тухай анхарал оролдолго саг үргэлжэ гаргаха шухала байһые заадаг байгаа.

Грузинска худэлмэришэн анги ба ажалша таряашад, түрүү интеллигенци бусад национальностьнуудай худэлмэришэн ангитай хамтадаа хаанта засагта, помещигуудтэ ба капиталистнуудта эсэргүү тэмсэбэ.

Грузинска арадһаа гадна, бүхы советскэ арад хадаа худэлмэришэн ангиин ба ажалша арадай хэрэгэй түлөө тэмсэлшэд, грузинска арадай элдарта хубуud Ал. Цулукидзе, Ладо Кецховели, Миха Цхакая, Алеша Джапаридзе гэгшэдэй нэрэнүүдые һанажа ба тэдэнэр омогорхожо ябадаг юм. Дулэтэ революционер, элитэ ехэ большевик — коммунист Серго Орджоникидзын һаруул һайхан түхэл шарай арадай дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө хадагалагдан ябахал. Советскэ арад агууехэ революционер, Коммунистическэ партиин ба советскэ арадай вождь Иосиф Виссарионович Сталинай дурасхаалые арюун нангинаар тэмдэглэнэ, тэрэнэй хүтэлбэри доро манай партиба ороноо социализмын илалтада асараа. **(Нэрьемэ, уни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга болобо. Бүгдөөрөө хүл дээрэ бодоно).**

Грузида Советскэ засагай жэлнүүдтэ, ленинско-сталинска национальна политикые бэелүүлһэнэй ашаар, түрүү техникээр зэбэглэгдэһэн социалистическэ томо промышленность, колхозно томо хүдөө ажахы байгуулагдаа, республикын экономикын ба культурын бүхы һалбаринуудай хүсэ ехэтэ дэбжэлтэ туйлагдаа

Элүүрые хамгаалгын талаар ехэ амжалтануud республикада туйлагдаба. 1913 ондо эмнэлгын эмхи зургаануудта ороодоо 461 врач хүдэлмэрилэн байгаа: һаа, мүн чуудай тоо 10 мянгаһаа үлү

Минеральна угаа баян дай база дээрэ байгуулагда зиин курортнуудта жэл бүрэ мянгаад советскэ хүнүүд ар на, амарна.

Республикын культура б рэл хүргжэлтын үндэр хэмжэ лаа. Грузи нэлэнхыдээ үзэ мэдэхэ болоһон орон мүн. б бүгдэнинтын уялгата һурал хаанагүй бэелүүлэгдэнэ. Тбил ба 11 томо городуудта бүг тын дунда һуралсалые бэ эхилээ. Дээдэ һургуули юрэнхы эрдэмэй һургуули техникумүүдэй ба бусад м лэй һургуулинуудай тоо ех шоржо байна.

Советскэ засагай жэлнүү учно-шэнжэлэлгын эмхи зур дай ургэн сеть байгуулагда оондо байгуулагдаһан, Гр ССР-эй Науканнуудай академ на томо центр болоно.

Грузинска Социалистическэ публикын ажалшад нарата ургэн ехэ экономикын ба кул бүхы һалбаринуудые х тула үнаһан малгайгаа абан хүдэлмэрилнэ.

Өөрынгөө национальна кааар Коммунистическэ парти ороной арадуудые ахадуугэй бүлэ болгон нигтаруулан гаа. Манай парти арадуудай барисаае — манай социалист олонациональна гүрэнэй ила гүй хүсэ шадалай энэ эшэ саашадаашье улам бэхижүү

СССР-эй Социалистическэ хые ба культурые хүргөөхэ туйлагдаһан асари ехэ амжал дотоодын, мүн уласхоорондо удхашанартай бэлэ.

Советскэ Союзай жэшээгэ дай-демократическа оронуud лизмда ошохо замаар ябан оронуудай экономико жэл б хижэнэ, эб найрамдалай ба лизмын лагериин хүсэнүүд

Советскэ Союзай эконом культурые хүргөөхэ хэрэгт лагдаһан амжалтануud ка стическэ оронуудай ажа илангаяа колониальна дарл ро байгаа арадуудай анхар на. Энэ хадаа үнэн юумэ нюухые, манай амжалтануу загайруулан харуулхые алд хоор һэдэдэг империалист зүгһөө бидэнэртэ зэбүүрхэхэ, бусалха ябадал түрүүлнэ.

Тиихэ зуура, буржуазна экономистнууд советскэ арад терриальна ажана байдалые ехээр дээшэлүүлхэ талаар партиин бэелүүлжэ байгаа х ябуулганууdтай дашарамдан айн сошордоно. Тэдэнэр п ленностие ба хүдөө ажа жөөхэ талаар СССР-тэ хараа han программые бэелүүлгэ тэдэнэй капиталистическэ г лалтада атомна бомбоһоо а минэ гээшэ гэжэ мэдүүлнэ рынь советскэ арадай матер ажана байдалай хэлбэришэ жэлтэ хадаа капитализмһаа лизмын үлэмжэ һайн байна дорхой гэршэ мүн.

Советскэ гүрэнэй тогтожо һанай 36 жэл хадаа худэлмэ ангиин ба ажалша таряашад рондохи бата союзда түш социалистическэ байгуулалт хэдэлхэйн-түүхэтэ үлэмжэ зүйлнүүдые арсалтагүй хүсэ ба тодорхойгоор харуулаа.

Энэ союзые саашадань бэ һэнэй үндэһөөр советскэ арад нонигоо экономико ба кул хүргөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжал дые туйлаха юм.

Маркс — Энгельс — Ле Сталинай һургаалые хүтэлбэ гон, Ленинскэ захяануудые л лэн, парти худэлмэришэдэй ряашадай эбдэршэгүй союзы дуудай агууехэ хани барисаа лодоо бэхижүүлнэ, Советск ние бэхижүүлнэ.

Советскэ социалистическэ б лалтын арсалтагүй булюу зүйлнүүдтэ түшэглэн, Комму ческэ парти манай ороние низмын бүрин гүйсэд илалта та найдамтайгаар хүтэлэн **(Альга ташалга болобо).**

Коммунизмые байгуулга агууехэ советскэ арад мандаа тогой! **(Альга ташалга болоб**

Советскэ Союзай Коммун скэ парти мандаха болтогой! **га ташалга болобо).**

Советскэ Социалистическэ мандаха болтогой! **(Альга та болобо).**

Коммунизмын бүрин гүйсэ та гээшэ урагшаа дабшая! **мэ альга ташалга болобо. Б рөө хүл дээрэ бодоно).**

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИП

Адрес редакциз: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря — 3-23, партийной жизни, сельского хозяйства — 10-17, пропаганды и переводов — 6-84, культуры и быта, промышленности — 4-52, мест. информации и писем — 11-05. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00749. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.